

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERSITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Obor: Veřejná správa regionální rozvoj

Bakalářská práce na téma:

KULTURNÍ DĚDICTVÍ V ROZVOJI OBCE

(Případová studie Sezimovo Ústí)

Autor: Karel Mauci

Vedoucí bakalářské práce: Doc. Mgr. Helena Hudečková, CSc.

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Akademický rok 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Karel Mauci

obor Veřejná správa a regionální rozvoj - k.s. Sez. Ústí - Tábor

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze
čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název tématu: **Kulturní dědictví v rozvoji obce (Případová
studie Sezimovo Ústí)**

Struktura bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Moderní město - teoretický pohled
4. Sezimovo Ústí před příchodem T. Bati
5. Baťov - vznik a výstavba
6. Vytváření společenství "Baťova"
7. Empirické šetření - kulturní dědictví T.Bati v povědomí obyvatel Sezimova Ústí
8. Závěr
9. Seznam literatury
10. Přílohy

Rozsah původní zprávy: 30 - 40 stran

Seznam odborné literatury:

- Červenka, V. Sezimovo Ústí v minulosti a přítomnosti....1948
Ebenezor, H. Zahradní města budoucnosti. Praha, 1924.
Hornáková, L. Satelity Zlína, projekty a realizace ideálních průmyslových měst - továrních celků a sídlišť firmy Baťa. Zlín: Prostor....
Horská, P., Maur, E., Musil, J. Zrod velkoměsta (Urbanizace českých zemí a Evropa). Praha - Litomyšl: Paseka, 2002
Jankovec, O., Knotková, I. Sezimovo Ústí zánik vznik urbanistické proměny města....
Lešingerová, R. Baťova soustava řízení. Uherské Hradiště: Roma,....
Musil, J. Sociologie soudobého města. Praha: Svoboda, 1967.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Mgr. Helena Hudečková, CSc.**

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2009

Vedoucí katedry

Děkan

V Praze dne: 19.11.2008

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské paní doc. Mgr. Heleně Hudečkové, CSc, za velmi užitečnou metodickou pomoc, ochotu a cenné rady, které mi poskytovala při konzultacích při zpracovávání bakalářské práce.

Dále děkuji obyvatelům Sezimová Ústí, kteří mi poskytli cenné materiály a byli velmi vstřícní při empirickém šetření.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Kulturní dědictví v rozvoji obce (Případová studie Sezimovo Ústí)“ vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím uvedených pramenů a literatury.

**KULTURNÍ DĚDICTVÍ V ROZVOJI OBCE
(Případová studie Sezimovo Ústí)**

**CULTURAL HERITAGE IN DEVELOPMENT OF
MUNICIPALITY
(Case study of Sezimovo Ústí)**

Souhrn

Bakalářská práce má za cíl zjistit, nakolik poválečný vývoj města Sezimovo Ústí ovlivnilo kulturní dědictví, jehož nositelem je Tomáš Baťa a jeho spolupracovníci.

V teoretické části jsem na základě studia odborné, historické a regionální literatury a archívních materiálů nastínil souvislosti vzniku a výstavby Sezimova Ústí.

V empirické části jsem provedl analýzu názorů a znalostí obyvatel Sezimova Ústí o baťovském kulturním dědictví metodou sociologického empirického průzkumu za využití kvantitativního přístupu a techniky sběru dat standardizovaným dotazováním.

V závěru jsem shrnul výsledky šetření a problematiku kulturního dědictví T. Bati. Zjistil jsem, že u všech věkových skupin, i u občanů bydlících v kolonii a pracujících v podniku a ostatních občanů je toto povědomí výrazné. Částečně se mi potvrdila má hypotéza v tom, že lidé bydlící v kolonii a pracující v podniku a věková kategorie 70 let a více jsou ve větší míře detailněji seznámeni s novodobou historií města spojenou se založením podniku.

Klíčová slova:

Kulturní dědictví

Ideální průmyslové město

Zahradní město

Budování města

Občanská vybavenost

Územní společenství

Summary

The Bachelor's thesis aims at finding out how post-war development of the town Sezimovo Ústí was affected by the cultural heritage, whose a bearer was Tomáš Baťa and his colleagues.

The theoretical part I, I have outlined the link establishment and construction in Sezimovo Ústí on the basis of professional studies, historical and regional literature.

The empirical part, I have conducted an analysis of opinion and knowledge of the inhabitants on the cultural heritage of T. Baťa using empirical sociological survey using a quantitative approach and a standardized data collection techniques by asking.

In conclusion, I have summarized the results of the investigation and the issue of cultural heritage T. Baťa. I have found out that this awareness is significant in all age groups, people living in the colony and factory workers and other citizens. Partially, I have confirmed the hypothesis that people living in the colony and workers in the company and age 70 years and more are increasingly aware of the detailed recent history the city associated with the establishment of the enterprise

Key words:

Cultural heritage

Ideal industrial city

Garden city

City building

Civic amenities

Regional communities

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Cíl práce a metodika.....	7
3. Moderní město – teoretický pohled.....	9
3.1. Situace ve společnosti na přelomu 19. a 20. století.....	9
3.2. Novodobé urbanistické koncepce.....	9
4. Sezimovo Ústí před příchodem T. Bati.....	12
4.1. Středověká existence města až do roku 1420.....	12
4.2. Znovuzrození v letech 1826-1832.....	13
4.3. Meziválečné Sezimovo ústí.....	13
5. Baťov – vznik a výstavba.....	15
5.1. Okolnosti výběru Sezimova Ústí pro výstavbu.....	15
5.2. Výkup pozemků.....	16
5.3. Přípravné práce pro zahájení výstavby.....	16
5.4. Zahájení výstavby.....	18
5.5. Výstavba v Sezimově Ústí po roce 1940.....	20
5.6. Kolonie čtyřdomků 1946-1948.....	20
5.7. Soustředěná bytová výstavba.....	20
5.8. Individuální výstavba po roce 2000.....	21
5.9. Urbanistické dotvoření – náměstí Tomáše Bati.....	21
5.10. Vývoj občanské vybavenosti.....	22
5.10.1. Školství.....	23
5.10.1.1. Mateřské a základní školy.....	23
5.10.1.2. Základní umělecká škola.....	23
5.10.1.3. Střední odborné vzdělávání v Sezimově Ústí.....	24
5.10.1.4. Vysokoškolské vzdělávání v Sezimově Ústí.....	24
5.11. Zdravotnická zařízení.....	24
5.12. Kulturní zařízení.....	25
5.13. Sportovní a tělovýchovná zařízení.....	25
5.14. Rekreační zařízení.....	25
6. Vytváření společenství „Baťova“.....	26
7. Empirické šetření – kulturní dědictví T. Bati v povědomí obyvatel Sezimova Ústí.....	29

7.1. Příprava empirického šetření.....	29
7.2. Analýza výsledků empirického šetření.....	30
7.2.1. Popis zkoumaného souboru.....	30
7.2.2. Znalosti kulturního dědictví obyvatel bydlících v kolonii rodinný domků a pracujících v Kovosvitu MAS a ostatních obyvatel.....	31
7.2.3. Znalosti kulturního dědictví T. Bati podle věku.....	37
7.3. Shrnutí výsledků empirického šetření.....	42
8. Závěr.....	44
9. Seznam literatury.....	46
10. Přílohy.....	48

1. Úvod

Přestože historie ševcovské firmy Baťa ve městě Sezimovo Ústí obnášela necelých šest let, dá se bez nadsázky říct, že byla pro město Sezimovo Ústí stejně zásadní, jako pro Zlín.

Město Sezimovo Ústí dnes skýtá v mnoha ukazatelích svým občanům nadstandardní podmínky k životu. Mnohé má své kořeny u Tomáše Bati. I sídlo konzultačního střediska České zemědělské univerzity v Praze se v Sezimově Ústí nachází v prostorách, které vzešly z baťovského školství.

Pro toto téma jsem se rozhodl, protože v Sezimově Ústí žiji a před několika lety jsem zde koupil a rekonstruoval baťovský domek. Do Sezimova Ústí jsem se přistěhoval, aniž jsem cokoli tušil o baťovské historii. O to víc jsem byl fascinován specifícností tohoto města. Tento fakt беру jako svou výhodu, jelikož problematiku města mohu posuzovat i zvenčí a nepovažuji některé skutečnosti za samozřejmé, jako někteří (hlavně mladší) rodáci.

Historie Sezimova Ústí II má za sebou bezmála 70 let. To znamená, že přímých účastníků založení je již pomálu. Někteří pamětníci, vědomi si výjimečnosti svých zážitků, sepsali paměti. S velkým zaujetím jsem tyto paměti přečetl a myslím, že je příhodné zkoumat problematiku Sezimova Ústí a nahlédnout do mysli potomků těchto pamětníků a dalších přistěhovalých ať už za prací, či bydlením.

Palčivým problémem dneška je, že obce podléhají tlaku developerů, investorů i soukromých osob. Tím vzniká chaotická výstavba. V tomto ohledu nám baťovské dědictví ukazuje, že je možné utvářet kompaktní zástavbu, kde je možné bydlet, pracovat, studovat, udržovat zeleň a veřejný prostor, provozovat hromadnou dopravu a zajišťovat kulturně–sociální služby. To vše je propojeno racionálně, tedy s uplatněním funkcionálního hlediska, ale i estetiky.

2. Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce „Kulturní dědictví v rozvoji obce“ je zjistit, nakolik poválečný vývoj města Sezimovo Ústí ovlivnilo kulturní dědictví, jehož nositelem je Tomáš Baťa a jeho spolupracovníci. Sledovat toto kulturní dědictví v urbanismu, následném rozvoji, školství, v povědomí lidí a jak se toto povědomí projevuje aktuálně dnes. Nakolik místní obyvatelé vnímají problematiku utváření města a do jaké míry participují na řešení této problematiky.

Při mém příchodu do Sezimova Ústí jsem měl jeden cíl. Přebudovat starý nevyhovující baťovský domek se zahrádkou na standardní bydlení pro dnešní mladou rodinu. Jedinými limity byly pro mne vlastní vkus a stavební povolení městského úřadu, který nekladal žádné nestandardní omezení. Později jsem si začal uvědomovat, že uspořádání domků, směr ulic, výsadba zeleně jsou detailně promyšlené. Vše v návaznosti na položení náměstí a továrny. To byl pro mne impuls, abych se začal zajímat o zlínské urbanistické koncepce. Tehdy mě zaujal spor zlínského obyvatele baťovského domku s památkovým úřadem, který spočíval v tom, že majitel domku chtěl tento domek přestavět a památkový úřad vydal zamítavé stanovisko s tím, že se jedná o kulturní dědictví a památkově chráněnou zónu. Tehdy se do sporu vložil sám Tomáš Baťa ml. a postavil se na stranu majitele domku. „Kdyby náš podnik dále podnikal, byly by dnes nahrazeny novými, nebo zmodernizovány“ napsal mu v dopise (Navara, Luděk. MF Dnes 2.9. 2008). Zde vyvstávají otázky, do jaké míry je účelné a žádoucí se řídit architektonickými a urbanistickými koncepcemi baťovských odborníků dnes. Jestli toto dědictví není pro některé obyvatele jenom zděděným břemenem. Jestli je třeba navázat na odkaz T.Bati.

Na začátku teoretické části práce se budu zabírat teorií moderního města. Konec 19. st. je ve znamení nejprudšího rozmachu a vyvrcholení 1. technické průmyslové revoluce ve většině zemí Evropy . Se značným náskokem pak probíhá tato revoluce již od 18. st. v Anglii a právě zde se objevují jako první palčivé problémy migrace obyvatelstva z vesnice do průmyslových center - jev, kterým postupně prochází všechny průmyslové země a s nímž se dodnes některé nově industrializované země potýkají. A právě těmto problémům chtěl Tomáš Baťa předejít. Baťa a jeho architekti byli velmi přístupni myšlenkám Howarda Ebenezer, které prezentoval především v knize „ Zahradní města budoucnosti“. K této kapitole budu dále studovat odborné knihy tématicky zaměřené na koncepcí budování moderních měst.

Poté popíšu Sezimovo Ústí před rokem 1939. Jeho historii a hlavně situaci včetně pracovních příležitostí obyvatel před výstavbou Sezimova Ústí II, to je Baťova. Zde budu čerpat především z knih o Sezimově Ústí, to je z regionální odborné literatury.

Následovat budou důvody a podmínky vzniku a výstavby Baťova. Zde budou hlavními prameny kroniky města a podniku Kovošvitu. Dále využiji dokumentární film „Zrození města“ (BAPOZ Zlín 1940) a opět regionální odbornou literaturu.

S výstavbou Baťova jde v ruku v ruce vytváření jeho společenství. Zde aplikuji také metodu studia materiálů z kronik a literárních prací místních autorů.

V empirické části jsem se rozhodl prozkoumat, co považují obyvatelé Sezimova Ústí za kulturní dědictví v souvislosti s Tomášem Baťou. Do práce vstupuji s předpokladem, že pracovníci Kovošvitu a.s., starší lidé a lidé bydlící přímo v kolonii baťovských domků budou toto dědictví vnímat intenzivněji, než zbytek obyvatel. Bude mne také zajímat, zda existují v tomto ohledu rozdíly v souvislosti s věkem.

Budu analyzovat povědomí obyvatel města o baťovském kulturním dědictví formou sociologického empirického výzkumu za využití kvantitativního přístupu – aplikace techniky sběru dat standardizovaným dotazováním. Od této metody očekávám, že ověří mou teoretickou hypotézu „Existují velké rozdíly ve vnímání kulturního dědictví mezi lidmi, kteří pracují v Kovošvitu MAS, nebo bydlí v baťovské kolonii a ostatními obyvateli města. Další rozdíly se mohou objevit v souvislosti s věkem.“

Získaná data statisticky vyhodnotím, abych teoretickou hypotézu, kterou rozpracuji do souboru pracovních hypotéz obsahujících relevantní proměnné dvou skupin (*vysvětlující* – pracující v Kovošvitu MAS, bydlící v kolonii, ostatní obyvatelé, věk, délka pobytu v Sezimově Ústí, *vysvětlované* – vnímání kulturního dědictví Sezimova Ústí v souvislosti s T. Baťou), potvrdila nebo nepotvrdila.

Získané výsledky mi pomohou odpovědět na otázky, jak se liší povědomí obyvatel o kulturním odkazu T. Baťy a ochotě těchto obyvatel na tyto tradice navazovat. Obyvatelé tvoří obec a volí své zastupitele, kteří se podílí na tvorbě územního a krajinného plánu. Obec je rozhodujícím faktorem rozvoje. Což je samozřejmě demokratické a v pořádku. Na druhou stranu obec, která rozhoduje o své budoucnosti bez znalosti minulosti, všech souvislostí a kontextu širšího okolí může ohrozit nejen sama sebe ale i budoucí podobu a funkce rozsáhlého okolí.

3. Moderní město – teoretický pohled

3.1. Situace ve společnosti na přelomu 19. a 20. století

S rozmachem 1. technické revoluce nastává mohutná migrace obyvatelstva z vesnic do průmyslových měst. V těchto rychle bujících průmyslových centrech vznikají chudé dělnické kolonie a slumy, kde koncepčnost, estetika i hygiena berou za své. Právě na toto reagují mnozí sociální autoři a socialističtí utopisté doby jako např. Robert Owen s jeho experimentální osadou New Harmony, Charles Fourier nebo Henri Saint-Simon. Právě těmito utopisty je ovlivněn E. Howard a následně i mnozí další ve své snaze vytvořit zdravější město, kde by bylo příjemné žít - pracovat, i odpočívat.

Snahy o vytvoření "ideálního města" (ať už zahradního nebo i jiného typu) v této době reflektují jistou neschopnost tehdejší doby řešit operativně nové nároky na urbanismus měst (Lehmann, 2002).

3.2. Novodobé urbanistické koncepce

Pokračující proces urbanizace byl spojen se stálým růstem a vznikem zcela nových měst. Vzhledem k tomu, že dosavadní metody a postupy plánování měst byly založeny hlavně na dobových prostorotvorných a kompozičních principech s pragmatickým řešením funkčních souvislostí, nebyly v nové situaci měst účinné. Vystávala potřeba nových koncepčních principů, které by umožnily soudobé problémy řešit. Na přelomu století vznikají první moderní urbanistické koncepce: lineární město Soria y Maty, průmyslové město Tonyho Garniera a zahradní město Ebenezera Howarda.

Lineární město Soria y Maty bylo koncepcí založenou na řešení dopravního problému, kdy základní koncepční linie – trasa komunikace – vytvářela hlavní prostorovou a provozní osu města. Třebaže pokus o realizaci ukázal určité chyby při koncepci konkrétního návrhu (lineární satelitní útvar okolo Madridu), nezmenšuje to myšlenku této, na svoji dobu převratné urbanistické koncepce. Ta našla své úplné uplatnění hlavně až ve druhé polovině 20. století (Koutný, 2004).

Průmyslové město Tonyho Garniera bylo promyšlenou urbanistickou koncepcí, která předjímala funkcionalistické pojetí města. Garnier jako první rozpoznal úlohu průmyslu při rozvoji města jako jednoho z hlavních městotvorných činitelů. Průmyslové město bylo důsledně členěno na dvě hlavní části – obytnou a průmyslovou část, samostatně dopravně napojené a propojené hromadnou dopravou. Na předělu obou částí města bylo situováno

nádraží. Tato domyšlená koncepce s jasným principem zónování se stala východiskem pro funkcionalistické pojetí města v meziválečném období (Koutný, 2004).

Zahradní město anglického sociologa Ebenezera Howarda je urbanistickou koncepcí, zabývající se zónováním města a rozvojem osídlení. Na jádrové město, ve kterém byly uvažovány v koncentricky situovaných zónách (oddělených zelení a průmyslem situovaným na okraji) jednotlivé funkce, navazoval systém obytných satelitů. Ústředním motivem Howardovy práce je spojení výhod městského i venkovského prostředí.

Průmysl zahradního města - průmysl je soustředěn na obvodu města na okružní dráze obepínající celé město, jež je připojena k hlavnímu železničnímu uzlu. Výhoda tohoto uspořádání spočívá ve snadnosti manipulace se zbožím i dováženými surovinami. Zboží může být po okruhu snadno dopraveno do jakéhokoli skladu nebo naopak surovina do jakékoli továrny. Redukuje se tak doprava skrze město, pouliční doprava i překládání zboží, uspoří se tedy i na balení, jež nemusí být natolik důkladné a v konečném důsledku se pak eliminují i škody vzniklé např. rozbitím zboží atd. Znečištění ostatních čtvrtí je minimální, ostatně rozmístění průmyslu je koncipováno do jakýchsi menších jader, která pak jsou propojena rychlou a krátkou dopravní cestou s obytnými zónami, odkud dojíždějí pracující.

Zemědělství - městský odpad je využit v zemědělské zóně - tzv. zemědělském pásu (Rural Belt), kde jsou umístěny farmy zemědělců, a to jak jednotlivců i jejich sdružení. Stejně jako v průmyslu zde probíhá volná soutěž, z níž může mít město jen užitek. Zemědělský pás je využíván nejen k produkci, ale i k rekreaci v prostředí navozujícím venkovskou atmosféru. Město je totiž situováno do otevřené krajiny s poli a "tam, kde končí město, začíná venkov".

Doprava - Doprava je zajišťována hlavně železnicí, která je napojena na hl. železniční trasu spojující město s některým z klasických středisek oblasti. Okružní trasa je kombinována s pouličními radiálními linkami spojujícími obytné části s místy pracovních příležitostí. Howard dokonce počítá s využitím nejmodernějších novinek jako je podzemní dráha a pochopitelně nastupující automobilová doprava.

Ekonomika - Ekonomika je jedním z nejsociálnějších a nejpodstatnějších rysů Howardovy reformace města. Základní tezí jeho představy ekonomiky města je pokrytí všech nákladů města z výběru pozemkového nájemného. Dle Howarda toto zcela stačí pokrýt veškeré výdaje, což jsou: a) úroky z financí vynaložených na koupi pozemku

města, b) opatření jistiny k uplacení těchto peněz, c) provádění a udržování všech prací, d) zaopatření sociálních fondů (pojištění starobní, nemocenské, úrazové).

Myšlenka zahradních měst byla jednou z nejvýraznějších koncepcí moderní doby, velmi rychle se ujala a stala se inspirujícím motivem řešení měst 20. století. Zahradní města byla realizována následovníky Howarda ve Velké Británii a na sklonku dvacátých let dále rozvíjená ve Spojených státech (Lehmann, 2002).

V Čechách prezident T.G. Masaryk (1918 – 1935) podporuje výstavbu podle myšlenek zahradního města E. Howarda, vznikají nové čtvrtě, jako například ve 20. – 30. letech Dejvice s koncepcí architekta Antonína Engla, vilová čtvrť Ořechovka z let 1919 – 1929 a sídliště Na Bábě vzniklé pod vedením arch. Janáka (30. léta). Jedná se o významné urbanistické celky se záměrně komponovanou zelení ve městě. To však platí i pro o něco později vzniklá města, k jejich vzniku dal impuls právě Tomáš Baťa. V roce 1923 se stává Baťa starostou města Zlín a vytváří tak zahradní město ve zcela novém duchu. Jedna z hlavních myšlenek je, že průmyslové město nemá skýtat méně pohodlí a příjemností než město lázeňské. Arch. Kotěra, který byl velmi přístupný myšlenkám Howarda a které vyhovovaly baťovým představám, vytváří ve Zlíně první rodinné domky v jednotící zeleni, bez plotů, tvořící tak nenásilný přechod do přírody. Následně i arch. Gahura vnáší do řešení města volná vzdušná prostranství, zelené parky a zahrady. Gahura taktéž prosazoval široký bulvár vedoucí středem města, který dělí továrny od města. Tyto a další myšlenky vyústovaly ve vyřešení problematiky tzv. ideálního průmyslového města. Baťa sezval tehdejší nejlepší architektky a urbanisty, kteří takovýto koncept zpracovali. Mezi architektky byli František Gahura, Josef Gočár, Emanuel Hruška, Richard Podzemný, Jiří Voženílek (Jankovec, Knotková 2006).

Základní schéma ideálního průmyslového města mělo mírně botanický podtext, vlastní město mělo mít tvar vějíře / listu, řapík listu směřoval k továrně, vstupu do závodu. Mezi obytným celkem a závodem mají být umístěny služby. K ústřednímu prostoru pak jako žilnatina listu směřují ulice s rodinnými domky. Hlavní centrum s náměstím a obchodní ulicí je pak vždy situováno mezi vstupní částí závodu a obytné domky. Podle tohoto schématu se začala stavět města jak v Čechách, tak v zahraničí. Práce však byly pozastaveny 2. světovou válkou. V roce 1937 vytváří Podzemný projekt ideálního průmyslového města, ideálu města se zahradním bydlením. Pokud se podíváme na půdorys **Sezimova Ústí 2**, uvidíme alespoň z části řapík, list i jeho žilnatinu (Hornáková, 1998).

4. Sezimovo Ústí před příchodem T.Bati

Město Sezimovo Ústí, mající v současné době kolem 7500 obyvatel, má dlouhou, pohnutou i pestrou historii. Dala by se vyjádřit třemi etapami:

- středověká existence města až do zániku roku 1420
- znovuzrození v letech 1826 – 1832
- rozvoj od 40. let 20. století daný industrializací oblasti.

4.1. Středověká existence města až do roku 1420

Městské sídliště na pravém břehu řeky Lužnice při ústí Kozského potoka založila hradecká větev Vítkovců. Místo nebylo vybráno náhodně. Procházela tudy důležitá obchodní trasa a bez významu nebyla i blízkost severozápadně ležících Klokot, které držel již od roku 1220 Vítek, čtvrtý syn zakladatele rodu Vítků z Prčic. První zmínka o Sezimově Ústí pochází z roku 1250 a souvisí s dominikánským klášteřem, který se tam nalézal. Protože se tento žebavý řád neusazoval v odlehlých oblastech, ale naopak ve slibně se rozvíjejících městech, vyplývá z tohoto záznamu, že město i s klášteřem bylo založeno před polovinou 13. století. Další zmínka se nalézá v testamentu (kšaftu) pana Voka z Rožmberka z roku 1262 a také v souvislosti s klášteřem (Červenka, 1948).

Za prvního představitele již samotného rodu pánů z Ústí, majitelů města (nebo také Sezimů, podle typického jména rodu Sezema) je možné považovat až Dětricha z Ústí, který roku 1291 zasedal na zemském soudu. Páni z Ústí patřili po celou dobu předhusitskou dobu k předním českým velmožům. Město pánů z Ústí (Sezimů) patřilo mezi nejvýznamnější v kraji. Svědčí o tom např. existence již zmíněného konventu dominikánského s kostelem a klášteřní školou, ale také bohaté fary s farním kostelem a farní školou. Ve městě se také nacházel špitál s kaplemi. Celému městu dominoval vedle klášteřa palác městských vládců. Celé město pak bylo obeháno hradbami. Staré Sezimovo Ústí jako významné tržní středisko poskytovalo ve svých hradbách přístřeší mnoha řemeslům. Největší vliv mělo ale soukenictví a hrnčířství. Objevem drahých kovů před rokem 1272 ožilo město příchodem horníků z Jihlavy a dalších německých oblastí. Těžba ale brzo opadla a horníci odešli. Dobře se v Ústí vedlo kupcům a kramářům. Rozvoj města pak vedl k založení tzv. Nového města na levém břehu řeky, ve kterém se usadilo mnoho řemesel nebezpečných a nepříjemných (oheň, hluk, zápach) pro hustě obydlené město staré (Janík, 2006).

Krátké působení mistra Jana Husa na Kozím Hrádku a v Sezimově Ústí mělo za následek neobyčejně ranné projevy radikální reformace na Ústecku a samotné město Ústí sehrálo důležitou roli při vzniku husitského Tábora. O masopustu roku 1420 dobyli Sezimovo Ústí ústečtí husité, když byli předtím z města vyhnáni (hlavně Oldřichem z Ústí) a skrývali se nějakou dobu v okolních lesích. Zcela zvláštním, i z evropského hlediska ojedinělým, případem byl zánik Sezimova Ústí. Jeho obyvatelé v náboženském poblouznění vlastní město zapálili a odebrali se na blízkou, strategicky výhodnou ostrožnu nad soutokem řeky Lužnice a Tismenického potoka do areálu zaniklého města Hradiště. Vznikla obec hory Tábor (Horská, Maur, Musil, 2002).

4.2. Znovuzrození v letech 1826-1832

Až 10. září 1826 požádal tábořský tkadlec Antonín Āoupalík magistrát v Táboře o přenechání místa pro založení domku a zahrádky na místě, jemuž se říkalo Starotáborské pastviště. V roce 1828 byly v dražbě prodány Āoupalíkovi a pěti dalším zájemcům parcely o výměře 380 čtverečních sáhů za 400 zlatých plus 5% úrok. V roce 1829 bylo prodáno dalších 16 parcel a v roce 1832 již bylo 88 stavebních míst. Na nich bylo 57 stavení postaveno, ostatní rozestavěna, a to v urbanistickém obvodu 1 – v prostoru vymezeném pravými břehy řeky Lužnice a Kozského potoka. Byly to stavby převážně jednoduché, jednopodlažní, zemědělského charakteru, postupně přestavované a doplňované o sociální a hygienické vybavení. Skoro všechna stavení drobných zemědělců byla modernizována, některá nastavená o další patra a podlaží a změněná pro převážně bytové využití (Červenka, 1948).

4.3. Meziválečné Sezimovo Ústí

Pro toto období byl typický znatelný nárůst počtu domů i obyvatel. Tomu však neodpovídaly pracovní příležitosti. Město mělo nadále převážně zemědělský charakter. To zajišťovalo jen omezený počet pracovních míst, a to jen sezónně. Řemeslníci zaměstnávali také jen zřídka. Největším zaměstnavatelem byla betonárka, která nabízela 24 pracovních míst. V blízkém Táboře, kromě tabákové továrny a drobných živností, pracovní příležitosti také nebyly. Lidé byli nuceni jezdit za prací do vzdálenějších míst (Červenka, 1948).

V srpnu 1929 se tehdejší ministr zahraničí Dr. Edvard Beneš rozhodl získat pozemek na soutoku Lužnice a Kozského potoka a postavit zde vilu. Mimo Beneše se rozhodli zde

stavět i politik Fierlinger a šéf diplomatického protokolu ministerstva zahraničních věcí Striml. V březnu 1930 prodávalo tábořské zastupitelstvo výše uvedeným třem zájemcům pozemky pro stavby. Postupně byly přikupovány další pozemky, konečná podoba je z roku 1937.

Po rozbití ČSR, okupaci Čech a Moravy nacistickým Německem mělo Sezimovo Ústí 1420 obyvatel. Bylo velmi chudé. Katastrální území měřilo 930 hektarů. Obec však byla bez majetku, život jejích obyvatel velmi svízelný. Výdělky byly nízké a ústečtí dojížděli za prací až do Vídně (Červenka, 1948).

5. Baťa – vznik a výstavba

5.1. Okolnosti výběru Sezimova Ústí pro výstavbu

V polovině 30. let 20. stol. byl už ve Zlíně a Otrokovcích rozsáhlý komplex strojíren Baťa, které vyráběly stroje a zařízení pro všechny obory vlastního podnikání. Strojírny Baťa měly možnost rozšířit svou kapacitu, a tak se hledal prostor pro její rozšíření, ve specializaci pro obor obráběcí stroje (Janík, 2006).

Další otázkou bylo umístění plánované továrny. Na Zlínsku byl pracovní trh již nasycen. Obdobně na tom byla celá Morava. Firma expandovala i na Vysočinu. Volba padla na slovenské Šimonovany (dnes Partizánské), chudý kraj s velkým potenciálem pracovních sil. Koncem roku 1938 zahájila firma Baťa výstavbu strojírenského závodu „Moravské a Slovenské strojírny“- MAS. Když se ale Slovensko 14.3. 1939 vyhlásilo samostatným státem, byla výstavba zastavena. Firma začala okamžitě hledat novou lokalitu a volba padla na Jižní Čechy, které také splňovaly podmínku neindustriálního kraje s velkým množstvím pracovních sil. Objevila tři konkrétní místa: Veselí nad Lužnicí, Bechyně a Sezimovo Ústí. Ve Veselí nad Lužnicí se vyskytly komplikace s problematickým vykupováním pozemků od drobných rolníků a sedláků. V Bechyni odmítlo zastupitelstvo města nabídku firmy Baťa s odůvodněním, že by se narušil lázeňský ráz města. O Sezimově Ústí se mluví, že za místo u firmy Baťa intervenoval prezident Beneš, který zde měl letní sídlo a viděl kolem sebe chudobu a nedostatek pracovních příležitostí. Tyto domněnky jsou nepodložené, protože Beneš byl už v emigraci. Bylo by možné připustit, že u Baťů intervenoval již dříve, tedy ne v roce 1939. Zcela relevantními hledisky pro výběr Sezimova Ústí byly: blízkost, doslova dotýkání se hlavní silnice, železnice, dostatek pracovních sil, blízkost okresního města a získání pozemků v celku bez vykupování od drobných majitelů. Sami pracovníci firmy vydali osm předpokladů pro založení ideálního města: 1.dobré geologické utváření terénu, 2. blízkost vody, 3. blízkost železnice, 4. možnost výroby stavebního materiálů, 5. blízký kamenný lom, 6. únosná půda bez spodních vod, 7. možnost nezastavitelné plochy v okruhu 1-2km kolem města, 8. les dostatečného stáří za účelem zpracování (Zrození města, BAPOZ 1940).

Sezimovo Ústí splňovalo minimálně šest z těchto osmi předpokladů. Dále, díky blízkosti okresního města Tábora, zde byl solidní stav elektrizace, dostupnost poštovního, telegrafního a telefonního spojení.

5.2. Výkup pozemků

V květnu 1939 bylo rozhodnuto v centrále firmy Baťa ve Zlíně vybudovat dva nové závody. Obuvnický závod ve Zruči nad Sázavou a strojírenský závod v Sezimově Ústí, který dostal pracovní název Baťov. V úterý 6.6. 1939 podepsal ředitel Ševčík kupní smlouvu na radnici v Táboře s tábořským starostou na Velký Dvůr a přilehlé polnosti. Firma Baťa uzavřela celkem šest smluv, ve kterých se zavázala koupit pozemky o výměře 1 926 198 m^2 v celkové hodnotě 3 607 674 Kč. Firma Baťa získává od města Tábora obytná a hospodářská stavení čp. 107, 162 a 163 a nemovitosti, které jsou součástí Velkého Dvora. Město Tábor dále zruší nájemní smlouvu se Stráží svobody ohledně letního tábořiště, zruší se nájem se sportovním klubem na vyjmenovaných parcelách, zruší se nájemní smlouva s vojenským erárem ohledně vojenské stělnice a přemístí ji na svůj náklad na jiné místo. Město Tábor dále bezplatně zřizuje předkupní právo na vyjmenované pozemky a les u Čáповá Dvora. Po uzavření byly všechny smlouvy schvalovány předepsanými orgány. Obrazem oné doby je též prohlášení, že na smlouvách se nezúčastnily osoby židovské, židovská sdružení nebo židovské podniky, ani se nejedná o židovský majetek (Jankovec, Knotková, 2006).

5.3. Přípravné práce pro zahájení výstavby

Mezi přípravné práce pro zahájení výstavby řadíme: urbanistické uspořádání a jeho další zpřesňování, zajištění dokumentace pro výstavbu budov a technické infrastruktury, zajištění materiálu případně subdodavatelů pro výstavbu.

Hlavní urbanistická koncepce byla schválena před zahájením výstavby v roce 1939. Určeny byly zóny rozmístění výrobních objektů ve strojírenském závodě včetně zavlekování, zpracován regulační plán 1. kolonie se 150 rodinnými domky. Bylo nutno dotvořit rozmístění objektů další bytové a občanské výstavby, dimenzovat zařízení a jejich umístění pro sport a rekreaci. Návrhy byly zpracovány ve Zlíně vesměs renomovanými a známými architekty. Nejvíce projektů pro první realizované objekty zpracovalo projektové oddělení a.s. Zlínská stavební. Zlínská stavební zpracovala zároveň koncepci technické infrastruktury Sezimova Ústí. Jejím vedoucím byl ing. Karel Kučera, který přišel do Sezimova Ústí ze Zlína a po znárodnění přešel s celou skupinou do nově vzniklého Stavoprojektu v Sezimově Ústí. Na koncepčním urbanistickém utváření Sezimova Ústí II se významně podíleli architekti František Gahura a Jiří Voženílek.

Urbanistická koncepce Sezimova Ústí II je navržena jako město se zónami: průmyslovou (výrobní), ochrannou, centrální, kulturní a sportovní, rekreační a obytnými zónami.

Dochovaly se alternativní urbanistické studie, neznáme však jejich autory, protože plány nejsou podepsány. Rovněž nevíme, jak dlouho trvala příprava pro rozhodnutí postavit v Sezimově Ústí nové město. Z dostupných podkladů možno tvrdit, že v tomto termínu bylo rozhodnuto založit a budovat komplexní soběstačné město pro 10 tisíc obyvatel, postupovat podle schválené urbanistické koncepce. Je zřejmé, že dokumentace obsahovala neměnné podmínky pro výstavbu v nejbližším období a vytypované další záměry, jejichž realizace je podmíněná další konkretizací.

Skupiny specializovaných týmů zpracovávaly územní plány, prováděly statické výpočty, vytvářely podklady pro zámečnické výrobky, projekty elektrických, topenářských a zdravotnických rozvrhů a truhlářských výrobků. Hotový projekt podléhal konečné kontrole. Důležitou složkou byl archív.

Jednou z nejdříve provedených přípravných prací prvořadého významu bylo ověření únosnosti podloží. Vlastnost podzákladí byla ověřena 6 kopanými sondami 3 metry hlubokými se 3 výškovými stupni, 2 sondy byly orientovány na bytovou výstavbu, další 4 pro vícepodlažní objekty */společenský dům, pětietážku, výrobní haly/*. Současně byl sledován výskyt hladiny spodní vody.

Rozsah a tempo realizované výstavby kladly mimořádné požadavky na materiální zajištění. Byla stanovená zásada v maximální míře využívat místních zdrojů¹. Stavební stroje */míchačky, transportéry, jeřáby a bagry/* byly ze Zlína, kde byly vyrobeny. Některé další stavební materiály byly nakupovány u dodavatelů v nejbližším okolí */písek z řeky, cihly, řezivo/*. Intenzivní výstavba měla pozitivní vliv i na místní řemesla, která byla přibírána ke společnosti */instalatéri, malíři, natěrači, elektrikáři, pokrývači/* (Janovec, Knotková, 2006).

---

¹ Písek pro zdění byl používán z lokality Hůrky, vzdálené asi 2,5 km, u Kozského potoka ve vzdálenosti 1 km byl otevřen vlastní kamenolom, lomový kámen byl dopravován úzkokolejnou dopravní drázkou. Při jízdě zpět byl hned odvážen přebytečný výkop a ukládán do vytěžených lokalit lomu. Pro přípravu betonové směsi byl používán štěrkopísek z lokality Soukeník, vzdálené též asi 1 km, doprava nákladními auty. Tábořská cihelna s maximální roční kapacitou 1 milion cihel nestačila pokrýt spotřebu v Sezimově Ústí Firma Baťa tuto cihelnu koupila, rozšířila ji o dalších 5 kruhových pecí.

5.4. Zahájení výstavby

Bařov se začal stavět tzv. na zelené louce, což znamená, že staveniště bylo volné, prosté všech ostatních budov. Byl zde u Kozského potoka pouze srub z roku 1936, postavený Stráží svobody a velkostatek Velký Dvůr, předurčený k demolici. Právě srub se stal útočištěm prvních budovatelů, kteří sem v červnu 1939 přišli. Stal se kanceláří techniků a organizátorů výstavby. Umístění Velkého dvora bylo celkem šťastné, nevadilo výstavbě 1. etapy Bařova. Jeho existence se stala spíš výhodou, stravovali se zde technici, kupovali zde mléko do doby, než byla postavena dřevěná kantýna.

Stavebník se rozhodl pro závratné tempo. Současně byly rozestavěny objekty, zahájena výstavba výrobních hal v továrně, budovány komunikace, rozestavěna kanalizace, začalo se s výstavbou prvních domků v obytné kolonii. Bylo nutné zajistit příkon elektřiny a vybudovat provizorní trafostanici.

Jeden z prvních realizovaných projektů byla dokumentace pro sociální objekt s kanceláří stavbyvedoucího, kanceláří pro mistry, příruční sklad, šatnou, umývárnu a záchody pro 80 pracovníků. Záhy byl tento provizorní objekt postaven spolu s dalšími dvěma shodného provedení. V jednom byla stravovna pro zaměstnance s nápisem na fasádě „ domáci jídelna“, další objekt sloužil jako noclehárna. Šlo o halový prostor vyplněný lůžky, vždy dvěma nad sebou. V areálu továrny bylo za války zahradnictví, které zásobovalo závodní jídelnu a výpěstky byly dostupné i rodinám zaměstnanců. Dodavatelem skopového masa byl nedaleký ovčín.

Tři dny po podepsání kupní smlouvy na pozemky bylo započato s výstavbou strojírenského závodu a současně i bytů pro zaměstnance – **byla zahájena výstavba zóny se 150 rodinnými domky**. Byl pro ně vyhrazen prostor východně od železniční tratě Praha – České Budějovice. Bylo rozhodnuto ubytovat zaměstnance závodu převážně ve dvojdomcích, jednodomků bylo minimálně. Pro dispoziční uspořádání byla ve Zlíně vypsána soutěž na obytný dvojdomek pro Sezimovo Ústí.² Pro dvojdomky lze uvést tuto společnou charakteristiku:

- maximální úspornost v dispozičních i konstrukcích

---

² Byly zvoleny typy: **Florian** / obytná kuchyně a 3 pokoje o celkové ploše $50,1 m^2$, částečně podsklepeno /, **Fackenberg** / obytná kuchyně a 1 pokoj o celkové ploše $34,2 m^2$, nepodsklepeno/ a **Drofa** /kuchyně a 3 pokoje o celkové ploše $44,6 m^2$, částečně podsklepeno/. Podstatná část dokumentace, dle které se domky stavěly se, zachovala a je dostupná v archivech. Ke každému domku náležela malá zahrádka povětšinou do $200 m^2$. Parcely nebyly oploceny, k oddělení sloužila keřová zeleň. Zahrádky měly sloužit výhradně k rekreaci a odpočinku. Zakázáno bylo pěstování zeleniny i chov zvířectva za účelem užitku. Zákaz se vztahoval i na individuální výstavbu různých přístřešků a kůlen.

- bydlení je rozděleno do dvou podlaží, v přízemí je obytná kuchyně, po jednoramenném dřevěném schodišti, přístupném z obytné kuchyně, se vchází do místností v prvním patře
- všechny byty mají koupelnu a v ní je též záchod
- chybí vestavěné skříně, komory a většinou spíže
- ne všechny domky jsou částečně podsklepené
- nosné zdi, vesměs u dvojdomků jen obvodové, jsou cihelné 38 - 45 cm silné
- byty jsou ve dvojdomku odděleny jen příčkou 15cm
- stropy jsou dřevěné, fošinkové, podlaha palubky
- zastřešení tvoří plochá střech s nedostatečnou tepelnou izolací
- nebylo pamatováno na garáže.

Jednodomky byly určeny pro vedoucí pracovníky továrny. Bydlení je též rozvrženo do dvou podlaží, dispozice se od bytů v dvojdomcích liší podstatně větší obytnou plochou, počet pokojů se zvyšuje na 3 až 5, domky mají garáž.

Výstavba 1939 – 1940 probíhala dle časového harmonogramu, podloženého časovými snímky pro práce prováděné stroji nebo ručně. U meších a jednodušších staveb byly nasazeny pro dopravu materiálu transportéry, u vícepodlažních staveb a technicky náročnějších dopravu zajišťovaly pojízdné jeřáby. Beton byl dopravován z centrální betonárky. Bagry byly nasazeny v pískovnách a lomech, voda čerpána z Lužnice. Rozvoz po staveništi zajišťovala nákladní auta, kámen z lomu přepravní úzkokolejka. Ruční podíl práce byl relativně velký, pracovní síly bylo dost a byla levná. Ručně byly prováděny výkopy a následné odkolečkování zeminy, ale i doprava materiálu, především ženami, pomocí nosítek a ramp. Kvalitu stavebních prací kontrolovala zkušebna (Jankovec, Knotková 2006, Zrození města, BAPOZ 1940). Od zahájení výstavby v červnu 1939 se podařilo do prosince 1940 splnit: - řídit práce z provizorií, - zajistit kvalitní přípravu staveb, postupovat dle vypracovaného harmonogramu³(Archiv MěÚ Sezimovo Ústí, Archiv MAS).

---

³ Plánovaná délka výstavby jednotlivých objektů byla limitována a vyjádřena v týdnech. Pro objekty výstavby 1939 – 1940 byly stanoveny tyto limity: sociální objekt, noclehárna, stravovna, otevření pískovny – 3 týdny, otevření lomu – 4 týdny, vybudování betonárky – 6 týdnů. Etapová výstavba byla stanovena takto: 1. etapa 25 RD, pětietážka a společenský dům – 18 týdnů, 2. etapa 40 RD – 21 týdnů, 3. a 4. etapa 80 RD – 20 týdnů, škola/12 třídni/ - 12 týdnů, Dvouhala 1 a 2 – 7 týdnů, slévárna – 16 týdnů, kotelna – 10 týdnů. Na stavbách pracovalo 127 dělníků, 120 zedníků, 43 železářů, 59 tesařů, 45 instalatérů, 27 svářečů, 345 pracovníků na komunikacích.

5.5. Výstavba v Sezimově Ústí po roce 1940

Druhá světová válka postihla i bytovou výstavbu v Sezimově Ústí II. Za války pouze bylo postaveno 13 čtyřdomků typu M. V každém takovém domě jsou 2 byty. Na výkresech s německou rozpiskou je datum 1942 a jméno projektanta ing. Karfík. Dispozičně navazují byty na řešení z roku 1939, byty jsou však komfortnější a místnosti mají větší výměry. Vzhledem k významu architektonického pojetí a době vzniku je kolonie známá jako *Německo* (Stavební archiv MAS, Stavební archiv MěÚ Sezimovo Ústí).

5.6. Kolonie čtyřdomků 1946 – 1948

V červnu 1946 byla schválena výstavba čtyřdomků s prostornějšími a komfortnějšími byty. Projekty pro tuto výstavbu byly připraveny v centrální projekci ve Zlíně v posledních válečných letech. Dle shodných dispozičních i technologických zásad byly zpracovány tři typy. S přihlédnutím ke standardu bytů dostala tato výstavba přezdívku *Amerika*. Čtyřdomky typu A byly postaveny ve dvou ulicích /19 + 18 domků/, typu B v jedné ulici /3 domky/ a typu C též v jedné ulici /7 domků/. Každý byt měl zahrádku (Stavební archiv MAS, Stavební archiv MěÚ Sezimovo Ústí).

5.7. Soustředěná bytová výstavba

Soustředěná bytová výstavba v Sezimově Ústí II se datuje od padesátých let minulého století v prostoru jihovýchodně od centrální zóny. Ulice Dukelská dělí tento prostor na dvě části: jihozápadní bytovou výstavbu z padesátých let /SORELA/ a severovýchodní bytovou panelovou výstavbu.

Pro další plánovanou výstavbu, především druhé obytné zóny a dobudování centrální zóny byly pořizovány urbanistické ověřovací studie, jejichž námětem bylo i rozmístění staveb a zařízení pro sport. Projektanti museli při tom respektovat existenci stávajícího hospodářského statku Velký Dvůr, jehož demolice byla dokončena až na konci šedesátých let. Výtvarná hodnota dochovaných urbanistických studií, řešících další výstavbu, je sporná. Nesporné je, že další plánovaná bytová výstavba se odklání od původních baťovských záměrů. Vypracování regulačního plánu dostavby Sezimova Ústí II bylo zadáno Stavoprojektu Sezimovo Ústí. Dle návrhu ing. Arch. Stanislava Hanzala byla pak dostavba etapově realizována (Jankovec, Knotková, 2006).

Pro plánovanou bytovou a občanskou výstavbu **padesátých let** minulého století byly vytyčeny dva bloky mezi ulicemi Dukelskou a Lipovou, rozdělené ulicí Táboritů a na nich pak postaveny tři bloky bytových domů. Bytová výstavba, stavěná jako státní nebo

podniková (pro Kovošvit nebo Silon), byla realizována dle typových projektů T 13/52, schválených pro Jihočeský kraj. Převážná velikost bytů je 2+1 nebo 3+1, vícepokojové byty jsou ojedinělé. Tyto bytové domy byly stavěny v době, kdy v architektuře byl preferován tzv. výraz socialistického realismu /SORELA/. Tyto tendence neměly ani Sezimovo Ústí, přesto architektonický výraz fasád je možno označit jako střídmy a vyvážený (Stavební archiv MAS, Stavební archiv MěÚ Sezimovo Ústí).

Převážná část bytové výstavby **šedesátých let** má panelovou technologii typu T 06, schválenou pro Jižní Čechy, pro některé bytové domy /především družstevní výstavby/ byla použita tradiční technologie, cihelné nosné zdivo s prefabrikačními doplňky.

V **devadesátých letech** byly prostorné půdy nejen těchto domů využity pro půdní bytové výstavby. Vzniklé byty pomohly zmírnit bytový deficit, jejich architektonický přínos nelze však hodnotit vždy kladně, narušen byl vyvážený výraz z padesátých let (Jankovec, Knotková 2006).

5.8. Individuální výstavba po roce 2000

Sezimově Ústí se nevyhnul scénář typický pro většinu českých a moravských měst v tomto období. Restituce orné půdy v okolí města vedla za přispění developerů k rozparcelování a následnému komerčnímu rozprodeji stavebních parcel pro individuální výstavbu. Naštěstí se nejedná o typický *satelit*. Nová výstavba plynule navazuje na tu stávající a nově byla řešena i hromadná doprava. Horší je to s kapacitou předškolních zařízení, jelikož nové obyvatelé této čtvrti představují především mladé rodiny.

5.9. Urbanistické dotvoření – náměstí Tomáši Bati

Náměstí Tomáše Bati je vymezeno ulicemi Budějovickou, Dukelskou, Nerudovou a Rudé armády a leží v jihovýchodní části centrální zóny. Náměstí má dvě charakteristické části – část pro krátkodobou rekreaci s volnou komunikační dispozicí a dnes již vzrostlou zelení a část shromažďovací, volnou plochu, na kterou navazuje centrální kulturní zařízení.

Období 1939 – 1940 - Dům č.p. 417 s původním označením Společenský dům je dnes hotel MAS. Tento objekt je prvním domem občanské vybavenosti. Původní objekt měl 3 nadzemní a 1 podzemní podlaží, 4. podlaží bylo postaveno v roce 1944. V 1. podlaží byli holič, a kadeřnice, formanka, prodejna potravin a kino pro 305 návštěvníků. Ve 2. podlaží byla a je restaurace a společenské místnosti. Domy č.p. 421 a 418 – školní budovy COP. Oba tyto domy patří mezi objekty, které byly stavěny hned po založení Sezimova Ústí II pro zajištění odborného vzdělávání. Budovy sloužily vždy školním účelům.

Období 1951 – Firma Baťa byla znárodněná v první etapě, tedy v roce 1945, stavební firmy byly znárodněny ve druhé etapě, tedy v roce 1948. Tyto změny se dotkly i Zlínské stavební a ta byla začleněna do Vodních staveb. Jedním z úkolů bylo vystavět administrativní budovu, takže vzniká budova č.p. 424.

Období 1960 – 1985 – ve stále se rozvíjejícím městě byla čím dál tím citelněji pocíťována absence odpovídajícího zařízení vyšší občanské vybavenosti. K řešení bylo přistoupeno na počátku šedesátých let, zpracování dostavby bylo zadáno Stavoprojektu Sezimovo Ústí s přihlédnutím k tehdy platným typizovaným projektům a schváleným technologiím pro Jihočeský kraj. Na severozápadní stranu náměstí byl umístěn třináctipodlažní obytný dům, dvoupodlažní prodejna potravin, textilu a koberců a jednopodlažní prodejna drogerie. Blok uzavírá dvoupodlažní dům č.p. 664, v 1. nadzemí s poštou a ve 2. nadzemí spořitelna a policie. Bylo přistoupeno i k výstavbě víceúčelového kulturního zařízení. Velikost a uspořádání mělo být prověřeno soutěží objednanou u Stavoprojektu v roce 1967. K realizaci došlo až v letech 1983 až 1985. Nové zařízení dostalo název Kino Spektrum a bylo mu přiděleno č.p. 701.

Období 1999 – 2004 – v této době byl postaven ve 2 etapách nejmladší objekt Centra odborné přípravy, č.p. 1114 – zaplněna proluka mezi č.p. 421 a 418. Do 1. nadzemního podlaží byly umístěny dílny a ve 2. podlaží jsou posluchárny.

Období 2005 – v tomto roce byla vyměněna podstatná část zpevněných ploch na náměstí Tomáše Bati. Na volnou plochu před obchodními prodejnami byly umístěny výtvarně řešené sluneční hodiny s horizontálně řešeným orlojem.

Z uvedeného časového sledu je zřejmá logika postupného budování města během téměř tří čtvrtí století a potvrzení původních rozhodnutí (Jankovec, Knotková, 2006).

5.10. Vývoj občanské vybavenosti

Pro snazší orientaci v tomto tématickém oddílu uvedme přehled vývoje počtu obyvatel ve městě Sezimovo Ústí:

Vývoj počtu obyvatel v Sezimově Ústí

Tabulka č. 1

Rok	1850	1880	1910	1930	1950	1961	1970	1980	2001
Počet obyvatel	778	1035	1214	1077	3990	5849	8022	8885	7575

Z periodických sčítání známe počet obyvatel dle urbanistických obvodů pouze pro rok 1980: Sezimovo Ústí 1 – 2300 obyvatel, Sezimovo Ústí 2 – 6585 obyvatel.

V roce 2009 jsou v Sezimově Ústí tato zařízení občanské vybavenosti:

Školská: 3 mateřské školy, 3 základní školy, Základní umělecká škola, Centrum odborné přípravy se Středním odborným učilištěm a Střední odbornou školou a spolupráci s vysokoškolskými fakultami UK Praha a ČVUT a PEF ČZU v Praze.

Zdravotnická: zdravotní středisko, 3 zubní ordinace, 3 ordinace praktických lékařů, ordinace pro děti a dorost, neurologická, gynekologická a chirurgická ambulance.

Sportovní: 5 hřišť, 5 tělocvičen, sportovní hala, otevřený sportovní stadion.

Ostatní: 2 knihovny, 2 kina, hvězdárna.

5.10.1. Školství

Protože Sezimovo Ústí je na svoji velikost unikátní v tom, že jeho občané mohou navštěvovat všechny stupně školského systému, aniž by museli za vzděláním dojíždět, věnujeme tomuto typu občanské vybavenosti zvláštní pozornost.

5.10.1.1. Mateřské a základní školy

Dnes jsou v Sezimově Ústí tři **mateřské školy**, jedna v Sezimově Ústí I a dvě mateřské školy v Sezimově Ústí II. Mateřská škola v Sezimově Ústí I zahájila svoji činnost dle kroniky již 12.11. 1945 v budově národní školy, přijato bylo 31 dětí. Mateřská škola v Sezimově Ústí byla založena jako soukromá škola firmy MAS pro školní rok 1941/42 s jednou třídou a 27 dětmi. Byla to tedy první mateřská škola v Sezimově Ústí, byla součástí počáteční výstavby Baťova (1.9. 1945 byla škola zestátněna). Třetí mateřská škola byla postavena 1965-1967 jako podnikové zařízení n.p. Silon, poté byla přeměněna na městskou (Archív škol – kroniky mateřských škol).

Všechny tři **základní školy** v Sezimově Ústí jsou dnes příspěvkové organizace s právní subjektivitou. První školní budova - malotřídka- byla postavena roku 1876. Škola byla rekonstruována a rozšířena až v roce 1972. Dnes má plánovanou kapacitu 450 žáků, součástí školy je školní jídelna a školní družina. Výstavba Baťova sebou přinesla novou školní budovu. Provoz školy začal 9. září 1940 v tehdy ještě stavebně nedokončené škole. Na dokončení stavby se pracovalo i v neděli. Škola byla postupně nadstandardně vybavená (bohatý inventář učebních pomůcek a knih, dílna pro ruční práce, tělocvična a jídelna, umyvadlo ve všech učebnách). Školu navštěvují pouze místní žáci. Dnes tato škola, kromě nutné údržby, funguje v nezměněné podobě. Nejmladší základní škola v Sezimově Ústí zahájila činnost 1. září 1960. Vyučování v ní začalo v 18 třídách s 596 žáky, školní stravovnou dimenzovanou pro 400 žáků a 6 odděleními školní družiny (Novinky ze Sezimova Ústí, 9/08).

5.10.1.2. Základní umělecká škola

Historie se datuje od roku 1946, kdy byl založen Městský hudební ústav, který byl postupně přejmenován na Hudební školu, Lidovou školu umění a od roku 1990 působí jako Základní umělecká škola, jejichž žáci především vynikají v oborech: sborový zpěv a tanec.

5.10.1.3. Střední odborné vzdělávání v Sezimově Ústí

V Kovosvitu - MAS bylo oproti jiným závodům v republice uplatňováno společné řízení učiliště s výchovou a vzděláváním mládeže a dospělých, jak to zavedl Baťa. Tato vzdělávací instituce prodělala postupem času mnoho změn, měnili se zřizovatelé, názvy školy, náplň zůstávala stejná. Dnes je to Integrovaná střední škola – Centrum odborné přípravy. Střední odborná škola nabízí 4 průmyslové obory a Střední odborné učiliště nabízí 8 učebních oborů. COP dále zabezpečuje: další vzdělávání v rámci celoživotního učení a vzdělávání, mimoškolní činnost a služby, metodickou pomoc, odborné a poradenské služby, zajišťuje studium i pro občany se zdravotním postižením, působí zde rada profesní přípravy, rada pro rozvoj lidských zdrojů v Jihočeském kraji.

Škola působí v sedmi budovách, které byly nedávno rekonstruovány. Tato škola se stala vzdělávací institucí krajského významu (Archiv MěÚ Sezimovo Ústí).

5.10.1.4. Vysokoškolské vzdělávání v Sezimově Ústí

Je v Sezimově Ústí provozováno díky COP, které technicky zajišťuje:

- provoz konzultačního střediska Provozně ekonomické fakulty v Praze. Jedná se o kombinované ekonomické studium, obor **Veřejná správa a regionální rozvoj** s možností absolvovat bakalářské a navazující magisterské studium
- studium paralelního 1. ročníku Fakulty strojní ČVUT v Praze
- provoz konzultačního střediska Elektrotechnické fakulty ČVUT, kde probíhá výuka v bakalářském, navazujícím magisterském a doktorském studijním programu **Elektrotechnika a informatika** a v novém bakalářském programu **Softwarové technologie a management**.
- Odborné kurzy speciální pedagogiky Pedagogické fakulty UK Praha.

5.11. Zdravotnická zařízení

Zdravotní péče byla obyvatelům Sezimova Ústí poskytována ve 3 zdravotnických zařízeních:

1. Ambulance – nejstarší zdravotnické zařízení bylo umístěno v jednom z prvně vystavěných domků v kolonii Baťova. Do domu byly zřízeny dva nové vstupy, v přízemí

byly kuchyně přeměněny na 2 čekárny, jeden pokoj sloužil jako ordinace, druhý jako rentgen. V patře potom pokoje pro nemocné.

2. Ordinace lékařů na vrátnici – v tomto zařízení byly ordinace 3 lékařů, pokoj s několika lůžky a rentgen. Prováděny byly i menší chirurgické zákroky.

3. Zdravotnické středisko – zahájilo provoz v roce 1958. Při zahájení provozu byli ve středisku 2 závodní lékaři, 1 obvodní lékař, neurolog, oční a ušní. Dále byla ve středisku transfúzní stanice a laboratoř. Narůstající počet obyvatel Sezimova Ústí II si vynutil rozšíření zdravotního zařízení, v roce 1973 byla zvětšena lékarna s přístavbou, v letech 1975 – 1976 byla realizována přístavba 1. nadzemního podlaží pro poskytování lékařských služeb (Jankovec, Knotková, 2006).

5.12. Kulturní zařízení

Kultura byla nejprve soustředěna do společenského domu, byla zde knihovna, společenský sál, zahájil zde činnost i závodní klub a v kině Svět v tomto domě byl promítán první film. Dnes kulturní život v Sezimově Ústí zastřešuje příspěvková organizace Městské středisko kultury a sportu. Pod tuto organizaci spadají: 2 knihovny, kino Spektrum, letní kino, Kozí Hrádek, zabezpečení kulturních a společenských akcí ve městě (Archiv MSKS).

5.13. Sportovní a tělovýchovná zařízení

Při pozornější prohlídce urbanistických studií, které posloužily jako podklad pro výstavbu Sezimova Ústí II, si nelze nevšimnout, že je vždy pamatováno na hřiště, sportoviště a stadiony. Baťa přikládal sportovním aktivitám u svých zaměstnanců velký význam. Díky jemu je Sezimovo Ústí i dnes „sportovní město“. Sdružení nezávislých kandidátů „*Sportovci 2006*“ mají dokonce zastoupení v městském zastupitelstvu. Dle poslední statistické evidence je dnes v Sezimově Ústí: 6 tělovýchovných jednot, které mají 25 oddílů a 3013 členů (Archiv, Výroční zpráva MSKS).

9.14. Rekreační zařízení

Podél pravého břehu Lužnice bylo vybudováno několik zahrádkářských a chatových kolonií. Další obdobné zařízení je postaveno podél hranice obce i na levém břehu Lužnice. Zahrádkářské a chatové kolonie převážně na pravém břehu Kozského potoka přecházejí ze Sezimova Ústí I do Sezimova Ústí II.

6. Vytváření společenství „Baťova“

Náš pohled na Sezimovo Ústí by byl neúplný, kdybychom zapomněli na to, že město je také územním společenstvím. Co znamená v sociologii pojem společenství? Někdy se jím označuje společné hmotné prostředí a úhrn lidí, kteří žijí na stejném území. Jindy se jím rozumí něco více než jen lokalita a její obyvatelé a zdůrazňuje se, že zahrnuje sociální vztahy, že je formou sociální organizace nebo dokonce základní formou společnosti. Jestliže je společné území základem všech územních společenství, je pocit pospolitosti nebo sounáležitosti psychologickým pojátkem, bez kterého si jejich existenci nelze představit. Pociť pospolitosti je kombinací různých druhů postojů, které jsou velmi složitě utvářeny. Tři z nich, když jsou navzájem těsně spojeny, lze rozlišit. Jsou to:

- pocit **sounáležitosti**, ztotožnění a kolektivní účast v nerozlučné jednotě (tyto pocity existují všude tam, kde mají lidé společné zájmy a rozvinutý skupinový život, avšak málokde se projevují tak intenzívně jako tehdy, když jde o zájmy sdružující lidi na stejném území).

- pocit **sociální role**, plnění určité funkce v místě, pocit, že člověk „patří někam“

- s pocitem role je těsně spjat pocit **závislosti**, vyjadřuje jak fyzickou závislost na společenství, neboť většina hmotných potřeb je uspokojována ze zdrojů společenství, tak i psychickou závislost, neboť obec je jakýmsi „větším domovem“ (Musil, 1967).

Baťovský systém vytvořil mimořádně silnou podnikovou soudržnost a zachoval přitom lidskou důstojnost. Systém byl spojen s osobitou organizací práce. Systém byl „totalizující“ v tom smyslu, že v sobě zahrnoval současně rozměr urbanistický, sociální i ekonomický. Baťovský systém vytvořil svět, který jedince úplně obklopoval. Je na místě také sdělit, že práce a život v tomto systému nebyla pro každého. Kdo nezvládl náročné pracovní normy, nové technologické postupy, neměl hospodářské návyky, nebylo pro něj v systému místo. Netolerovaly se rovněž excesy v osobním životě. Dnes, kdy je životní styl mnohem více individualistický, se tento systém již obtížněji chápe.

Je známo, že Baťa vždy usiloval o vzdělání a zvyšování kvalifikace svých zaměstnanců. Dělo se tak především prostřednictvím Baťovy školy práce a jeho frekventantů, Mladých mužů a Mladých žen /dále MMŽ/. Večerní škola dávala MMŽ teoretické základy pro to, co prakticky v dílnách dělali. Veliký důraz byl kladen na rozvíjení schopností naučit se hospodářsky (ekonomicky) myslet, kalkulovat, počítat, rychle se rozhodovat, vážit si času jako nejdůležitějšího faktoru v životě člověka a jeho činnosti. Absolvováním večerní školy (později Baťovy školy práce) končilo období

základní přípravy pro práci v továrně a v tom okamžiku vstupoval tento absolvent jako samostatný zodpovědný muž/žena s perspektivou. Nároky na něj kladené jsou obsahem baťovského desatera MMŽ: 1. Jedině v práci věřiti budeš, 2. Nevyhneš se jí a nezanedbáš, 3. Pracuješ myslivě, 4. Nevěříš v neměnitelnost poznaného, 5. Jsi ctižádnostivý, 6. Neutratiš čas nadarmo, 7. Nevydáš více, než vyděláš, 8. Pomáháš schopným, 9. Jsi věrný, 10. Dbáš, aby po tobě zůstala stopa celého člověka (Almanach Baťovy školy práce, 2005).⁴

8.června 2004, u příležitosti 65. výročí založení MAS, došlo k 1. setkání absolventů školy práce v Sezimově Ústí. Iniciátor setkání, Václav Kalina, zavzpomínal: „*Naučili jsme se tzv. Baťovský pořádek. Učili nás být samostatní, nezávislí. Museli jsme se postarat sami o sebe a na své potřeby si vydělat už od učňovského věku. Pěstovali v nás snahu být co nejlepší*“ (Almanach Baťovy školy práce, 2005).

Sedmdesát rodin, které do konce roku 1939 zabydly první domky, spolu se svobodnými pracovníky nového závodu, se stalo základem rodícího se společenství nového Sezimova Ústí - Baťova. Když v následující letech rychle přibývali noví zaměstnanci, noví občané v novém prostředí, vytvářely se i nové vztahy. Tito nově přichozí obyvatelé postrádali sdílenou historii vztahů a vazeb. Mnohem důležitější pro ně muselo být sdílení každodennosti. I když tito lidé přicházeli většinou ze Zlína, nebyli to tamní rodáci. Do Zlína přišli z různých míst republiky, když se tam ve 30. letech rozvíjela výroba a v jiných místech byli lidé propouštěni v době hospodářské krize. Firma Baťa také nabízela místním odborníkům – specialistům a zkušeným řemeslníkům výhodnější platové podmínky. Po rozpuštění armády zde také našli uplatnění bývalí vojáci z povolání a také lidé, kteří opustili Němci zabrané území. Po válce přibylo ještě několik repatriantů.

---

⁴ Od třetího ročníku této školy, po složení zkoušek mohl/a MMŽ studovat nižší průmyslovku – včetně nástavby končící složením maturitní zkoušky. Krátce po založení závodu přišli do Sezimova Ústí MM ze Zlína a 12.12. 1939 bylo zahájeno vyučování v jednom z prvních postavených domků. Do provizorních učeben nastoupilo 57 žáků, 1. ročníku patřily dvě třídy, 2. ročníku jedna třída. Vyučovali převážně technici ze závodu.

Jaký význam byl kladen na školní činnost nejlépe dokládá skutečnost, že mezi první stavby realizované v roce 1940 patří budovy mateřské, základní a průmyslové školy a internát pro ubytování žáků. Bylo proto možno zahájit školní rok 1940/41 v nové budově. 129 žáků navštěvovalo po 2 třídách ve dvou ročnících a dalších 22 žáků 1. ročník průmyslové školy strojnické. Ročně bylo přijímáno asi 60 učňů. První učni byli pro Sezimovo Ústí přijímáni ve Zlíně. Někteří učni přišli ze Zlína počínaje ročníkem 1924. Výuka byla přerušena po válce a ročník 1930 po absolvování 1. ročníku v Sezimově Ústí spolu s ročníkem 1931 byl vyučován pro závod Sezimovo Ústí ve Zlíně. Tato situace trvala ještě u ročníků 1932 a 1933, ale s tou výjimkou, že se učni vraceli na třetí ročník do Sezimova Ústí, kde absolvovali i závěrečné zkoušky.

Lidé se rychle seznamovali, případně přátelili a podle zájmů sdružovali. Našli se navzájem muzikanti a zakládali kapely, později i orchestry. Sportovci postavili družstva kopané, házené a boxu. Našli se divadelní ochotníci, recitátoři, zpěváci. I když byl Sokol za války zakázán, lidé se sdružovali se kolem sokolských rodin Kubešových, Valouchových a Půlpánových. Sdružovali se také amatérští výtvarníci – malíři, fotografové, loutkáři, astronomové, šachisté, motoristé, později i letci.

Měnila se celková charakteristika města. Zemědělská činnost slábla. Dalšími zástavbami ubývalo zemědělské půdy, až se zemědělská činnost stala zanedbatelnou.

Občané spodní části obce nacházeli při výstavbě závodu a kolonie zaměstnání. Snad první byli figuranti Havlíček a Neč, kteří s geodetem Karlem Duškem zaměřili vše, co se stavělo. Mnozí svobodní zaměstnanci nacházeli ubytování – podnájem ve staré části obce, ale také v blízké Plané. Po práci se stravovali a poseděli v místních hostincích. Mnozí ve starém Ústí a v Plané nacházeli nové domovy (Janík, 2006).

Je nasnadě, že společenský život a vývoj probíhal v Sezimově Ústí poněkud odlišně oproti okolním obcím. Vznikla zde specifická lokální sociální skupina. Snad proto i dnes se osobně setkávám s názorem „tradičních Jihočechů“: „ *ti ševci jsou takoví jiní, divní...* “. Důležité je také zmínit, že drtivá část společenských, kulturních a sportovních aktivit probíhala za dohledu a s finanční podporou závodu MAS, později Závodního klubu Kovosvit. Dnes tuto funkci přebírá město.

7. Empirické šetření – kulturní dědictví T. Bati v povědomí obyvatel Sezimova Ústí

V 5. a 6. kapitole jsem popsal vznik Baťova a jakým směrem se ubíral další vývoj Sezimova Ústí, kdy už na jeho rozvoj neměla přímý vliv firma Baťa. Z těchto poznatků budu vycházet v následující empirické části této práce. Vyhotovím standardizovaný dotazník, kterým budu zjišťovat, jak dnes občané města Sezimova Ústí vnímají kulturní dědictví, které tu zanechal T. Baťa. Respondenty budu dotazovat v jejich znalostech o tom, co zde firma Baťa zanechala po stránce hmotné, ale i v otázkách baťovské sociální, organizační a pracovní filozofie a politiky.

7.1. Příprava empirického šetření

Moje teoretická hypotéza, se kterou budu v této práci pracovat, zní: „Existují velké rozdíly ve vnímání kulturního dědictví mezi lidmi, kteří pracují v Kovosvitu MAS, nebo bydlí v baťovské kolonii a ostatními obyvateli města. Další rozdíly se mohou objevit v souvislosti z věkem.“

Jako techniku dotazování jsem si zvolil standardizovaný dotazník, kde byly předdefinované odpovědi a u některých otázek byla poslední varianta odpovědi otevřená. Tento typ otázek mi umožnil vyjádření znalostí a názorů dotazovaných, možnost srovnání a výhodné zpracování. Na závěr dotazníku měli respondenti možnost přidat sdělení, které se týká tradic T. Bati zanechaných v Sezimově Ústí.

Dotazník jsem zveřejnil na portálu vyplnto.cz. Odkaz na tento dotazník jsem uveřejnil na webových stránkách města Sezimova Ústí a rozeslal vytipovaným respondentům. Ve druhé fázi výběru jsem osobně vyhledal dotazované, kteří byli podle zvoleného výběrového kroku v internetovém průzkumu méně zastoupeni. Bylo nutné, aby byla celková struktura respondentů proporcionalně vyvážená ve všech skupinách:

- podle pohlaví (50% a 50%)
- podle věku (mezi 20% a 30% ve skupinách 18 – 29 let, 30 – 49 let, 50 – 69 let, 70 a více let)
- podle vzdělání (základní, střední bez maturity, vyšší odborné + vysokoškolské cca po 25%, střední s maturitou cca 50%)

7.2. Analýza výsledků empirického šetření

7.2.1. Popis zkoumaného souboru

V souboru respondentů bylo 56 mužů a 56 žen. Jejichž rozdělení podle věku je následující.

Tabulka č. 2

Rozdělení dotazovaného souboru dle pohlaví

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CEL.	CEL.
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	ČET.	%
muži	10	17,86	22	39,29	14	17,86	10	25	56	50
ženy	16	28,57	17	30,36	15	26,79	8	14,29	56	50
celkem	26	23,1	39	34,82	25	22,32	22	19,64	112	100

Tabulka č. 3

Rozdělení dotazovaného souboru dle vzdělání

	18-29		30-49		50-64		65 A VÍCE		CELKEM	CEL.
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	ČETNOST	%
Střední s maturitou	10	38,46	22	56,41	16	64	6	45,45	54	48,21
Střední bez maturity	4	15,38	4	10,26	3	12	10	27,27	20	17,86
vysokoškolské	6	23,08	10	25,64	3	12	1	18,18	20	17,86
Vyšší odborné	3	11,54	3	7,69	1	4	4	4,55	12	10,71
Základní	3	11,54	0	0	2	8	1	4,55	6	5,36
Celkem	26	100	39	100	25	100	22	100	112	100

Výběrový krok byl zachován podle pohlaví, podle vzdělání, u věku byla více zastoupená skupina 30-49 let a méně 70 a více let.. V následujících dvou kapitolách rozeberu jednotlivé otázky dotazníku a to z pohledu obyvatel bydlících v kolonii rodinných domků a pracujících v podniku Kovosvit MAS a ostatních obyvatel. Posléze z pohledu věku obyvatel Sezimova Ústí.

7.2.2. Znalosti kulturního dědictví obyvatel bydlících v kolonii rodinných domků a pracujících v podniku Kovosvit MAS a ostatních obyvatel.

Na první otázku, kdo byl T. Baťa odpovědělo 90% dotazovaných, že to byl velkopodnikatel, průmyslník, továrník. 61,6% identifikovalo T. Baťu jako majitele sítě prodejen obuvi. 43,8% obyvatel ho má za zakladatele Sezimova Ústí. A 26,8% si myslí,

že založil i Zlín. U této otázky jsem nezaznamenal výrazné odlišnosti v odpovědích šetřených skupin s výjimkou zakladatelství Sezimova Ústí II (nadprůměrný počet správných odpovědí vykazali „ostatní“).

Tabulka č.4

Kdo to byl Tomáš Baťa?

	BYDLÍČÍ V KOLONII A PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ		CEL. ČET.	CEL. %
	četnost	%	četnost	%		
zakladatel SÚ II	19	33,94	26	48,25	45	43,75
švec	24	42,86	18	32,14	42	41,07
majitel sítě prodejen obuvi	34	60,71	32	57,14	66	61,61
velkopodnikatel, průmyslník, továrník	54	96,43	51	91,07	105	41,07
utopista, snilek, dobrodruh	1	1,79	2	3,57	3	2,68
filmový režisér	0	0	0	0	0	0
zakladatel Zlína	13	23,21	15	26,79	28	26,79
letec	1	1,79	1	1,79	2	2,68
politik	3	5,36	0	0	3	3,57
někdo jiný, kdo?			0	0		

Na druhou otázku, kdy byla realizovaná první etapa výstavby v Sezimově Ústí II odpovědělo správně 56,3% obyvatel. Zde už můžeme vidět velký rozdíl mezi skupinou bydlících v kolonii a pracujících v podniku oproti ostatním obyvatelům. Skóre správných odpovědí je 4,5 : 1 ve prospěch první skupiny.

Tabulka č. 5

Kdy byla, podle Vás, realizována první etapa výstavby SÚ II?

	BYDLÍČÍ V KOLONII A PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ		CELK. ČET.	CEL. %
	četnost	%	četnost	%		
1929 - 1931	4	7,14	24	42,86	62	8,93
1934 - 1938	13	23,21	17	30,36	30	26,79
1939 - 1940	38	67,86	8	7,14	12	56,25
1948 - 1950	1	1,79	7	6,25	8	8,04

Na další otázku, která osobnost měla největší podíl na rozvoji Sezimova Ústí II, odpověděli ostatní občané v drtivé většině, že T. Baťa. T. Baťa zvítězil i u bydlících

v kolonii a pracujících podniku, ale už ne tak výrazně. Tato skupina projevila větší znalosti v osobnostech podílejících se na vzniku Sezimova Ústí II a jejich odpovědi jsou více diverzifikované.

Tabulka č.6

Která osobnost měla, podle Vás, největší podíl na rozvoji SÚ II?

	BYDLÍCÍ V KOLONII A PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ		CEL. ČET.	CEL. %
	četnost	%	četnost	%		
Dětrich z Ústí	0	0	0	0	0	0
Mistr Jan Hus	0	0	0	0	0	0
Antonín Toupalík	0	0	2	3,57	2	1,79
Edvard Beneš	6	10,71	4	7,14	10	8,93
Tomáš Baťa	31	55,36	41	73,21	72	64,29
Jan B. Ševčík	7	12,5	3	5,36	10	8,93
Jan Antonín Baťa	12	21,43	3	5,36	15	13,39
Jaroslav Schneider	0	0	1	1,79	1	0,89
Ing. Lambert	0	0	1	1,76	1	0,89
p. Kalmach	0	0	1	1,76	1	0,89

I ve čtvrté otázce, kterými myšlenkami se inspirovali architekti a urbanisté při výstavbě Sezimova Ústí II, projevili větší vědomosti respondenti z kolonie a pracující v podniku, když nejčastěji určili variantu ideální průmyslové město. Ostatní obyvatelé naopak volili nejčastěji variantu dělnického města.

Tabulka č. 7

Architekti a urbanisté se, podle Vás, při výstavbě Sezimova Ústí II inspirovali myšlenkami:

	BYDLÍCÍ V KOLONII A PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ		CEL. ČET.	CEL. %
	četnost	%	četnost	%		
ideálního průmyslového města	31	55,36	21	37,5	52	40,18
dělnického města	24	42,86	31	55,36	55	55,36
zahradního města	24	42,86	15	26,79	39	34,89
satelitního města	1	1,79	2	3,57	3	2,68

Další otázka, ve kterém odvětví byla v závodě MAS zaváděná výroba, byla pro drtivou většinu dotazovaných velmi jednoduchá. Obě skupiny jednoznačně uvedly správnou odpověď.

Tabulka č. 8

Ve kterém odvětví byla v závodě MAS od roku 1940 zaváděna výroba?

	BYDLÍČÍ V KOLONII A PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ		CEL. ČET.	CEL. %
	četnost	%	četnost	%		
obuvnickém	5	8,93	4	7,14	9	8,93
chemickém	1	1,79	1	1,79	2	0,89
koželužsko-textilním	0	0	1	1,79	1	0,89
strojírenském	55	98,21	52	92,86	107	93,75
gumárenském	0	0	0	0	0	0
zpracování tabáku	0	0	0	0	0	0

Naopak šestá otázka byla pro dotazované z celého dotazníku nejtěžší a v obou skupinách jen malá část dotázaných uvedlo správnou odpověď.

Tabulka č. 9

Co znamenala zkratka MAS v době vzniku továrny?

	BYDLÍČÍ V KOLONII A PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ		ČET. CEL.	CEL. %
	četnost	%	Četnost	%		
Moravské a slovácké strojírny	7	12,5	6	10,71	13	11,61
Moravské a slovenské strojírny	9	16,07	6	10,71	15	13,39
Moravské akciové strojírny	34	60,71	28	50	62	55,36
Mechanické automatické stroje	9	16,07	16	28,57	25	22,32

U následující otázky, mě překvapilo, že naprostá většina respondentů v obou skupinách bezpečně rozlišuje mezi stavebními komplexy spojené s firmou Baťa a pozdějšími stavbami.

Tabulka č. 10

Které stavební komplexy jsou charakteristické pro současné Sezimovo Ústí II a zároveň spojené s firmou Baťa?

	BYDLÍČÍ V KOLONII A PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ		CEL. ČET.	CEL.%
	četnost	%	četnost	%		

Společenská budova	48	85,71	45	80,36	93	78,57
Zákl. a mateřská škola 9. května	9	16,07	6	10,71	15	10,71
Zdravotní středisko	6	10,71	0	0	6	10,71
Kolonie RD	50	89,29	50	89,29	100	90,18
Závod Kovosvit-MAS	46	82,14	41	73,21	87	76,79
Budova Hochtief	2	3,57	2	3,57	4	4,46
budovy COP	21	37,5	15	26,79	36	29,46
Kino Spektrum	1	1,79	3	5,36	4	2,68

U sedmé otázky byli respondenti požádáni, aby bodově ohodnotili aspekty bydlení v kolonii rodinných domků (1= naprosto nevyhovující až 5=naprosto vyhovující). Předpokládal jsem, že všichni obyvatelé Sezimova Ústí jsou s těmito aspekty dobře seznámeni a nebude velkého rozdílu mezi skupinami dotazovaných. A skutečně téměř ve všech aspektech je hodnocení totožné v průměru, ale u hodnotící skupiny bydlících kolonii a pracujících v podniku je znatelně větší rozptyl. To si vysvětluji tím, že jednotlivci posuzovali tyto otázky konkrétněji v závislosti na určitý domek, zatím co druhá skupina posuzovala problematiku obecněji. U této skupiny je palčivěji také vnímán problém s absencí garáží a parkovacích míst.

Tabulka č. 11

Ohodnoťte jednotlivé aspekty bydlení v kolonii rodinných domků vystavěné firmou Bat'a:

	BYDLÍCÍ V KOLONII A PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ	
	průměr	rozptyl	průměr	rozptyl
Velikost bytu	2,679	1,361	2,732	0,982
Velikost zahrádky	2,571	1,066	2,571	0,816
Garáže a parkovací místa	4,036	1,177	3,625	1,592
Absence plynofikace	3,696	1,319	3,768	1,035
Blížkost železnice	1,518	0,857	1,696	0,854
Blížkost MHD	1,339	0,438	1,571	0,781
Dostupnost do zaměstnání	1,554	0,676	1,714	0,668
Blížkost občanské vybavenosti	1,696	0,569	1,839	0,849
Soukromí, nerušenost, klid	2,286	0,883	2,286	0,754
Dostupnost domků nestojících přímo u silnice	2,714	1,026	2,679	0,776
Náklady na údržbu / rekonstrukci	3,107	0,881	2,929	1,102
Požizovací / prodejní cena	2,804	1,408	2,661	0,974

Prostřednictvím další otázky jsem chtěl zjistit, zdali si občané myslí, že i v současné době přetrvává v podnicích něco z baťovské sociální, organizační a pracovní filozofie. Mezi sledovanými skupinami jsem neshledal výraznější rozdíly. U obou se na prvním místě umístil faktor odbornosti (relativně více tak odpovídali „bydlící a pracující“). Zhruba čtvrtina dotázaných si myslí, že už se na vše dobré zapomnělo. Takto naopak relativně více (nevýrazně) odpovídali „ostatní“. Na třetím místě se umístil faktor organizace práce, i zde takto více odpovídali „bydlící a pracující“.

Tabulka č. 12

Který z níže uvedených faktorů, fungujících ve firmě Baťa, pomáhá dnešním firmám Kovosvit MAS a Silon uplatnit se v nelehkých podmínkách tržní ekonomiky?

	BYDLÍCÍ V KOLONII A PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ		CEL. ČET.	CEL. %
	četnost	%	četnost	%		
hospodárnost	2	3,57	5	8,93	7	6,25
pracovitost	3	5,36	4	7,69	7	6,25
organizace práce	12	21,43	9	16,07	21	18,75
odbornost	23	41,07	20	35,71	43	38,39
sociální podmínky	3	5,36	2	2,57	5	4,46
žádný	12	21,43	14	25	26	23,21

V následující otázce, týkající se údržby a zachování systému zeleně se sledované skupiny respondentů shodly. Tři čtvrtiny jsou pro zachování systému za účasti občanů i města. Jedna čtvrtina si myslí, že by systém mělo udržovat pouze město. Potěšilo mě, že názor na nezachování systému byl pouze ojedinělý.

Tabulka č. 13

Myslíte si, že by město a občané v Sezimově Ústí II měli důsledně dodržovat jednotící pravidla pro obnovu, údržbu a systém zeleně (přísně stříhané živé ploty z ptačího zobu, aleje javorů a lip, ochranný pás mezi závodem a bydlením, zákoutí se studnami) aby nedošlo ke ztrátě charakteru města?

	BYDLÍCÍ V KOLONII A PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ		CEL. ČET.	CEL. %
	četnost	%	četnost	%		

ano, město i občané	42	75	42	75	84	75,89
pouze město, občané si mohou na svých zahrádkách vysazovat, co uznají za vhodné	14	25	13	23,21	27	23,21
pouze občané, město by nemělo vynakládat prostředky na tyto účely	0	0	0	0	0	0
ne, ani město ani občané	0	0	1	1,79	1	0,89

Na poslední otázku, co dnes nejvíce oslovuje obyvatele Sezimova Ústí a přitom jde o tradici spojenou T.Baťou, občané z cca. 50% odpověděli, že bydlení a architektonické a urbanistické řešení města (u „bydlících a pracujících je tato odpověď výraznější). Výraznější hodnocení se dostalo ještě pracovním příležitostem a školství (zřetelně více takto odpovídali opět „bydlící a pracující“). Asi 10% dotázaných neoslovuje nic (ovšem i zde je odpověď častější u „bydlících a pracujících“).

Tabulka č. 14

Co, podle Vás, dnes nejvíce oslovuje obyvatele Sezimova Ústí a přitom jde o tradici spojenou s T. Baťou?

	BYDLÍCÍ V KOLONII PRACUJÍCÍ V MAS		OSTATNÍ		CEL. ČET.	CEL. %
	četnost	%	četnost	%		
pracovní příležitosti	17	30,36	12	21,43	29	32,14
bydlení	31	55,36	26	46,43	57	49,11
školství	11	19,64	9	16,07	20	16,07
sportovní a společenské vyžití	6	10,71	8	14,29	14	10,71
architektonické a urbanistické řešení města	29	51,79	24	42,86	53	41,96
nic	6	10,71	4	7,14	10	10,71
mezilidské vztahy	1	1,76	0	0	1	0,89
pořádek	1	1,76	0	0	1	0,89

Na základě těchto rozborů, jsem dospěl k výsledkům, že v názorech a vědomostech ohledně tradic, bydlení, zachování systému zeleně jsou na tom obě sledované skupiny obdobně. Co se týče hlubších vědomostí spojené s osobnostmi, založením podniku a teorií města, byla podstatně úspěšnější skupina občanů bydlících v kolonii a pracujících v podniku.

7.2.3. Znalost kulturního dědictví T. Bati podle věku

Na úvodní otázku, kdo to byl T.Baťa, odpověděli dotazovaní v různých věkových kategoriích vcelku shodně. Pro všechny byl především velkopodnikatel, průmyslník a

továrník. Pouze s ubývajícím věkem přibývá respondentů, kteří ho registrují více jako majitele sítě prodejen obuvi.

Tabulka č.15
Kdo to byl Tomáš Baťa?

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CELKEM ČETNOST
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	
zakladatel SÚ II	11	42,31	18	46,15	13	52	7	31,82	49
švec	11	42,31	11	28,21	13	52	11	50	46
majitel sítě prodejen obuvi	18	69,23	21	53,85	18	72	12	54,55	69
velkopodnikatel, průmyslník, továrník	21	80,77	28	97,44	23	92	19	86,36	91
utopista, snílek, dobrodruh	1	3,85	2	5,13	0	0	0	0	3
filmový režisér	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zakladatel Zlína	8	30,77	6	15,38	6	24	10	45,45	30
letec	1	3,85	1	2,56	0	0	1	4,55	3
politik	0	0	3	7,69	1	4	0	0	4

U otázky ohledně roku založení Sezimova Ústí II už věk respondentů sehrál podstatně významnější roli. Lidé starší sedmdesáti let měli úspěšnost přes 80%. Občané mez 50 a 60 lety 72%. Mezi 30 a 49 lety 44%. A nejmladší 39%.

Tabulka č. 16
Kdy byla, podle Vás, realizována první etapa výstavby SÚ II?

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CELKEM ČETNOST
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	
1929 -1931	2	7,69	7	17,95	0	0	1	4,55	10
1934 - 1938	10	38,46	13	33,33	5	20	2	9,09	30
1939 - 1940	10	38,46	17	43,59	18	72	18	81,82	63
1948 - 1950	4	15,38	2	5,13	2	8	1	4,55	9

Věková kategorie 18 až 29 let měla za osobnost mající největší podíl na rozvoji Sezimova Ústí II T. Baťu (65%). U této kategorie ze všech dosáhl největšího procenta Edvard Beneš (20%). U kategorií 30 – 49 let a 50 – 69 bylo nejvíce označeno rovněž jméno T. Bati. Nejstarší respondenti mě často upozorňovali na fakt, že T. Baťa už byl v době zahájení výstavby mrtev, proto není divu, že nejvíc označovali J. A. Baťu. Výraznějšího výsledku (23%) u této kategorie dosáhl také ředitel technických provozů firmy Baťa Ševčík.

Tabulka č.17
Která osobnost měla, podle Vás, největší podíl na rozvoji SÚ II?

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CELKEM ČETNOST
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	
Dětrich z Ústí	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mistr Jan Hus	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antonín Řoupalík	0	0	1	2,56	0	0	1	4,55	2
Edvard Beneš	5	19,23	2	5,13	2	8	1	4,55	10
Tomáš Baťa	17	65,38	33	84,62	16	64	6	27,27	72
Jan B. Ševčík	0	0	0	0	3	12	5	22,73	8
Jan Antonín Baťa	4	15,38	0	0	4	16	7	31,82	15
Jaroslav Schneider	0	0	1	2,56	0	0	0	0	1
Ing. Lambert	0	0	0	0	0	0	1	4,55	1
p. Kalmach	0	0	0	0	0	0	1	4,55	1

U následující otázky, jakou teorií se nechali inspirovat tvůrci města, mě překvapilo, že se u všech nejvíc ujala nabízená odpověď dělnické město. Zajímavé je, že první správnou variantu ideální průmyslové město označila nejvíce nejmladší skupina a druhou zahradní město naopak nejstarší skupina.

Tabulka č. 18
Architekti a urbanisté se, podle Vás, při výstavbě Sezimova Ústí II inspirovali myšlenkami:

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CELKEM ČETNOST
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	
Ideálního průmyslového města	14	53,85	10	25,64	13	52	8	36,36	45
Dělnického města	13	50	21	53,85	16	64	12	54,55	62
Zahradního města	6	23,08	11	28,21	10	40	12	54,55	40
Satelitního města	1	3,85	1	2,56	0	0	1	4,55	3

U této otázky jsem výše předeslal, že byla nejjednodušší. Proto je také úspěšnost odpovědí u lidí nad 50 let 100%. S ubývajícím věkem pozvolně klesá (30 – 49 let = 95%, 18 – 29 let = 81%).

Tabulka č. 19
Ve kterém odvětví byla v závodě MAS od roku 1940 zaváděna výroba?

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CELKEM ČETNOST
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	

obuvnickém	4	15,38	3	7,69	3	12	0	0	10
chemickém	0	50	0	0	0	0	1	4,55	1
koželužsko- textilním	1	3,85	0	0	0	0	0	0	1
strojírenském	21	80,77	37	94,87	25	100	22	100	105
gumárenském	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zpracování tabáku	0	0	0	0	0	0	0	0	0

U naopak u nejtěžší otázky, co znamenala zkratka MAS, se správná odpověď umístila v celkovém průměru až na třetím místě. Nejhůře dopadli nejmladší respondenti se 7,7% a nejlépe nejstarší se 27,3%.

Tabulka č. 20

Co znamenala zkratka MAS v době vzniku továrny?

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CELKEM ČETNOST
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	
Moravské a slovácké strojírny	3	11,54	6	15,38	0	0	4	18,18	13
Moravské a slovenské strojírny	2	7,69	6	15,38	1	4	6	27,27	19
Moravské akciové strojírny	12	46,15	22	56,41	17	68	11	50	54
Mechanické automatické stroje	9	34,62	6	15,38	8	32	2	9,09	25

Prostřednictvím následující otázky jsem nabídl občanům různé charakteristické stavební komplexy a oni měli určit, které jsou spojené s firmou Baťa. Dotazování ve všech kategoriích dovedli ve velké většině odlišit budovy, které jsou a nejsou spojené s firmou Baťa, i když je od jejich výstavby dělí jen několik málo let.

Tabulka č. 21

Které stavební komplexy jsou charakteristické pro současné Sezimovo Ústí II a zároveň spojené s firmou Baťa?

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CELKEM ČETNOST
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	
Společenská budova	21	80,77	30	76,92	22	88	15	68,18	88
Zákl. a mateřská škola 9. května	3	11,54	3	7,69	4	16	2	9,09	12
Zdravotní středisko	4	15,38	5	12,82	1	4	2	9,09	16

Kolonie RD	22	84,62	38	97,44	22	88	19	86,36	101
Závod Kovosvit MAS	15	57,69	30	76,92	24	96	17	77,27	86
Budovy COP	7	26,92	7	17,95	10	40	9	40,91	33
Budova Hochtief	1	3,85	0	0	0	0	4	18,18	5
Kino Spektrum	2	7,69	0	0	0	0	1	4,55	3

U otázek týkajících se aspektů bydlení v kolonii rodinných domků jsem nezaznamenal žádné výraznější odchylky u jednotlivých věkových kategorií. Obyvatelé nadprůměrně dobře hodnotí blízkost železnice, MHD, občanské vybavenosti. Průměrně hodnotí velikost bytu a zahrádky, dostupnost domků nestojících přímo u silnice, náklady na údržbu/rekonstrukci a prodejní/pořizovací cenu. Podprůměrně potom hodnotí garáže a parkovací místa a plynofikaci, která absentuje.

Tabulka č. 22

Ohodnoťte jednotlivé aspekty bydlení v kolonii rodinných domků vystavěné firmou Baťa:

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE	
	průměr	rozptyl	průměr	rozptyl	průměr	rozptyl	průměr	rozptyl
velikost bytu	2,769	1,178	3,103	0,759	2,48	1,29	2,409	1,06
velikost zahrádky	2,731	0,735	2,872	1,291	2,36	0,95	2,636	1,322
garáže a parkovací místa	3,846	1,438	4,538	1,749	4,04	1,158	4,091	0,901
absence plynofikace	3,654	0,735	3,59	1,268	3,44	1,286	3,909	1,446
blízkost železnice	1,731	0,71	1,872	0,932	1,28	0,362	1,363	1,322
blízkost MHD	1,538	0,85	1,769	1,049	1,28	0,282	1,545	0,612
dostupnost do zaměstnání	1,731	0,658	1,846	1,002	1,48	0,57	1,636	1,05
blízkost občanské vybavenosti	1,654	0,611	1,949	1,777	1,88	0,666	1,955	0,68
soukromí, klid, nerušenost	2,5	0,404	2,282	1,777	1,96	0,918	2,409	0,696
Dostupnost domků nestojících přímo u silnice	2,923	1,078	2,872	1,086	2,4	1,2	2,818	0,785
náklady na údržbu/rekonstrukci	3	1	2,949	0,972	3,08	1,034	3,045	0,498
Pořizovací/prodejní cena	2,808	1,078	2,744	0,857	2,92	1,514	2,727	1,471

V nejmladší kategorii si lidé myslí, že nadále přetrvávajícím faktorem, fungujícím ve firmě Baťa, je hlavně odbornost (42%) a 34% si myslí, že žádný faktor nepřetrval. Podobně smýšlejí i v kategoriích 30-49 let a 50-69 let. V kategorii nad 70 let si myslí, že nejvíce stále přetrvává organizace práce (45%) a odbornost (32%).

Tabulka č. 23

Který z níže uvedených faktorů, fungujících ve firmě Baťa, pomáhá dnešním firmám Kovosvit MAS a Silon uplatnit se v nelehkých podmínkách tržní ekonomiky?

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CELKEM ČETNOST
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	
hospodárnost	0	0	5	12,82	1	4	1	4,55	7
pracovitost	2	7,69	2	5,13	3	12	8	14,29	15
Organizace práce	4	15,38	2	5,13	5	20	10	45,45	21
odbornost	11	42,31	15	38,46	10	40	7	31,82	43
Sociální podmínky	0	0	4	10,26	1	4	0	0	5
žádný	9	34,62	9	23,08	5	20	3	13,64	26

U otázky zachování systému zeleně panuje shoda ve všech věkových skupinách.

Tabulka č.24

Myslíte si, že by město a občané v Sezimově Ústí II měli důsledně dodržovat jednotná pravidla pro obnovu, údržbu a systém zeleně (přísně stříhané živé ploty z ptačího zobu, aleje javorů a lip, ochranný pás mezi závodem a bydlením, zákoutí se studnami) aby nedošlo ke ztrátě charakteru města?

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CELKEM ČETNOST
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	
ano, město i občané	18	69,23	34	87,18	18	72	15	68,18	75
pouze, město občané si mohou na svých zahrádkách vysazovat, co uznají za vhodné	7	26,92	5	12,82	7	28	7	31,82	26
pouze občané, město by nemělo vynakládat prostředky na tyto účely	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ne, ani město ani občané	1	3,85	0	0	0	0	0	0	1

Nejmladší respondenty dnes nejvíce oslovuje bydlení (35%), následuje architektonické a urbanistické řešení města (31%) a také školství (23%). Kategorii 30-49 let také nejvíce oslovuje architektonické a urbanistické řešení města (51%), bydlení (43%) a pracovní příležitosti (38,45%). Věkovou skupinu 50-69 let nejvíce bydlení (56%) a architektonické a urbanistické řešení města (48%). A nejstarší dotazované nejvíce oslovuje bydlení (68%) a stejnou měrou školství a architektonické a urbanistické řešení města (32%).

Tabulka č.25

Co, podle Vás, dnes nejvíce oslovuje obyvatele Sezimova Ústí a přitom jde o tradici spojenou s T. Baťou?

	18-29		30-49		50-69		70 A VÍCE		CELKEM ČETNOST
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%	
Pracovní příležitost	4	15,38	15	38,45	9	36	8	36,36	36
bydlení	9	34,62	17	43,29	14	56	15	68,18	55
školství	6	23,08	3	7,69	2	8	7	31,82	18
sportovní a společenské využití	5	19,23	3	7,69	2	8	2	9,09	12
architektonické a urbanistické řešení města	8	30,77	20	51,28	12	48	7	31,82	47
nic	4	15,38	2	5,13	4	16	2	9,09	12

Z uvedených poznatků opět vyplývá, že v otázkách bydlení, tradic, staveb a názorů na zachování systému zeleně panuje vcelku shoda napříč celým věkovým spektrem. Rozdíly začínají být patrnější u otázek týkajících se založení podniku a osobností s tím spojených. Zde má detailnější znalosti nejstarší sledovaná skupina nad 70 let.

7.3. Shrnutí výsledků empirického šetření

Prostřednictvím sociologického empirického výzkumu za použití standardizovaného dotazníku jsem ověřil svou teoretickou hypotézu, která zní „Existují velké rozdíly ve vnímání kulturního dědictví mezi lidmi, kteří pracují v Kovosvitu MAS, nebo bydlí v baťovské kolonii a ostatními obyvateli města. Další rozdíly se mohou objevit v souvislosti z věkem.“ Dospěl jsem k následujícím výsledkům.

Při zjišťování znalostí kulturního dědictví zanechaného T. Baťou dle občanů bydlících v kolonii rodinných domků a pracujících v podniku Kovosvit MAS a ostatních občanů jsem zaznamenal, že u obou skupin existuje výrazné povědomí o tomto dědictví. Obě skupiny dobře vědí, kdo to byl T. Baťa, co zde firma Baťa vystavěla, jaká byla její

filozofie, jaký to mělo dopad na rozvoj Sezimova Ústí a přínos pro občany. Také se shodli, že by bylo dobré v určitém směru na toto dědictví navázat. Skupina respondentů bydlících v kolonii a pracujících v podniku má evidentně hlubší znalosti v oblasti historie města a podniku. Zároveň je třeba dodat, že čtvrtina všech respondentů si myslí, že fenomény baťovského podnikání, jako jsou hospodárnost, pracovitost, organizace práce, odbornost nebo sociální podmínky už nepatří mezi současné atributy závodů Kovosvit MAS a Silon. A zhruba 10% obyvatel už neoslovuje nic v souvislosti s tradicí baťovskou historií.

Při hledání rozdílů ve znalostech kulturního dědictví v souvislosti s věkem jsem se přesvědčil, že vědomosti občanů v rozmezí 18 až 69 let nejsou příliš odlišné. Téměř až detailní znalosti jsem zaznamenal ve skupině 70 let a výše. Jedná se převážně o přímé pamětníky začátků výstavby v Sezimově Ústí II a absolventy Baťovy školy práce. Tito občané nejvíc doplňovali otevřené odpovědi a připisovali další sdělení, které se týkalo tradic T. Bati.

Svůj výzkum na závěr shrnu takto: Existují malé rozdíly ve vnímání kulturního dědictví v souvislosti s T. Baťou mezi lidmi, kteří pracují v Kovosvitu MAS, nebo bydlí v kolonii rodinných domků a ostatními obyvateli. Ale existují větší rozdíly v hloubce znalostí o historii Sezimova Ústí II a podniku mezi těmito skupinami.

Dále jsem předpokládal, že další rozdíly se projeví v souvislosti s věkem. Tento předpoklad se mi potvrdil jen částečně, jelikož výraznější rozdíl se projevil jen u kategorie 70 let a výše.

8. Závěr

Sezimovo Ústí je jedno z posledních míst v Evropě, kde firmy vzešlé z baťovského podnikání, stále dávají lidem práci. Tyto firmy jsou stále předními zaměstnavateli v rámci okresu i kraje. Ve školách, které koncern Baťa vystavěl, stále probíhá výuka. Dnešní firmy a lidé dál spravují a užívají veškerý majetek, který tu před sedmdesáti lety firma Baťa počala budovat. Je nasnadě, že původní koncepce zahradní města, byla v 60. – 70. letech narušena výstavbou panelových domů, ale i přesto hodně zeleně a volného prostoru zůstalo tak, jak to navrhovali baťovi architekti a urbanisté.

Účelem mé bakalářské práce na téma „Kulturní dědictví v rozvoji obce (Případová studie Sezimovo Ústí)“ bylo zjistit, nakolik poválečný vývoj města Sezimovo Ústí ovlivnilo kulturní dědictví, jehož nositelem je Tomáš Baťa a jeho spolupracovníci. Cíle této práce byly rozděleny mezi její teoretickou a empirickou část.

V rámci teoretické části jsem si osvojil základní pojmy týkající se teorie moderního města. Poté jsem popsal historii a zachytil situaci v Sezimově Ústí před příchodem T. Bati. Následovaly důvody a podmínky vzniku a výstavby Baťova. Nakonec této části jsem popsal utváření společenství od vzniku Sezimova Ústí II.

V empirické části jsem provedl analýzu znalostí a názorů obyvatel Sezimova Ústí o baťovském kulturním dědictví metodou sociologického empirického průzkumu za využití kvantitativního přístupu a techniky sběru dat standardizovaným dotazováním. Do empirického šetření jsem vstupoval s hypotézou „Existují velké rozdíly ve vnímání kulturního dědictví mezi lidmi, kteří pracují v Kovosvitu MAS, nebo bydlí v baťovské kolonii rodinných domků a ostatními obyvateli města. Další rozdíly se mohou objevit v souvislosti z věkem.“ Tuto hypotézu jsem ověřoval na základě dotazníkového šetření, kterého se zúčastnili obyvatelé Sezimova Ústí starší osmnácti let ve skupinách:

- podle pohlaví (50% a 50%)
- podle věku (mezi 20% a 30% ve skupinách 18 – 29 let, 30 – 49 let, 50 – 69 let, 70 a více let)
- podle vzdělání (základní, střední bez maturity, vyšší odborné + vysokoškolské cca po 25%, střední s maturitou cca 50%).

Od nich jsem získal 112 plnohodnotných dotazníků. V jednotlivých věkových kategoriích bylo vždy z 50% zastoupení občanů bydlících v kolonii rodinných domků, nebo pracujících v podniku Kovosvit MAS a z 50% ostatních obyvatel města. Od těchto

respondentů jsem nashromáždil data týkající se znalostí kulturního dědictví týkajícího se T. Bati a názorů na přetrvávání této tradice po hmotné i nehmotné stránce. Z těchto získaných dat jsem učinil tyto závěry.

Co se týče vědomostí obyvatel Sezimova Ústí o kulturním dědictví zanechaném T. Baťou jsem zaznamenal, že jak u všech věkových skupin, tak i u občanů bydlících v kolonii a pracujících v podniku a ostatních občanů je toto povědomí výrazné. Částečně se mi potvrdila má hypotéza v tom, že lidé bydlící v kolonii a pracující v podniku a věková kategorie 70 let a více jsou ve větší míře detailněji seznámeni s novodobou historií města spojenou se založením podniku. Toto jsem současně zaznamenal i u občanů, kteří absolvovali Baťovu školu práce nebo její nástupkyni, střední průmyslovou školu.

Domnívám se, že z uvedených závěrů vyplývá, že pokud závod Kovošvit MAS bude nadále vyrábět a zaměstnávat, školství bude produkovat mladé odborníky a lidé společně s vedením města budou nadále udržovat charakter města, bude se tato tradice úspěšně přenášet i na další generace.

9. Seznam literatury

- ČERVENKA, Václav. *Sezimovo Ústí sídlem hlavy státu*. Sezimovo Ústí, 1938
- ČERVENKA, Václav. *Sezimovo Ústí v minulost a přítomnosti*. Sezimovo Ústí, 1948
- EBENEZER, Howard. *Zahradní města budoucnosti*. Praha, 1924
- HORŇÁKOVÁ, Ladislava. *Satelity Zlína / Projekty a realizace ideálních průmyslových měst – továrních celků a sídlišť firmy Baťa*. Prostor Zlín, 1998
ISBN 80-85052-30-X
- HORSKÁ, Pavla, MAUR, Eduard, MUSIL, Jiří. *Zrod velkoměsta (Urbanizace českých zemí a Evropa)*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2002
- JANÍK, Miloslav. *Stoosmdesáté výročí znovuzrození Sezimova Ústí*. Sezimovo Ústí, 2006
- JANKOVEC, Otakar, KNOTKOVÁ Ivana. *Sezimovo Ústí-zánik-vznik-urbanistické proměny města*. Sezimovo Ústí, Kovosvit MAS a.s., 2006
- KOUTNÝ, Jan. *Moderní urbanistické koncepce (Vývoj urbanistických koncepcí)*. Urbanismus a územní rozvoj, 2004, č.6, s.7-9.
- KULENDOVÁ, Markéta. *Kulturní dědictví jako faktor místní identity (případová studie Zlín)*. ČZU v Praze, PEF KHV, 2008
- LEHMANN, Marek. *archi-net – „Zahradní města“* [online]. C2000-2003, poslední aktualizace 2002-11-09[cit.2008-11-02]. Dostupné z: < <http://www.archinet.cz/index.php?mode=article&art=10641&sec=10019&lang=cz> >.
- LEŠINGEROVÁ, Romana. *Baťova soustava řízení*. Roma, Uherské Hradiště, 2007 ISBN 978-80-903808-9-9
- MUSIL, Jiří. *Sociologie soudobého města*. Praha: Svoboda, 1967
- NAVARA, Luděk. *i.DNES.cz – „Zemřela legenda: Tomáš Baťa“* [online]. C1998-2008, poslední aktualizace 2008-09-02[cit.2008-12-12]. Dostupné z: < http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp?v=206&r=titulni_strana >.
- PEROUTKA, Petr. *Naše školy-tři mateřské a tři základní*. Novinky ze Sezimova Ústí, 2008, č.9, s.1-2.
- ŠVEHLA, Josef. *Ústí Sezimovo-Dějiny obce od nejstarších dob do dneška-1824-1930*. Sezimovo Ústí, 1930

Ostatní materiály

- Archiv Kovosvit MAS
- Archiv MěÚ Sezimovo Ústí
- *Zrození města*, BAPOZ Zlín, 1940
- *Baťa - rodina, která chtěla about celý svět*, ČT, 1996
- Archiv škol – kroniky mateřských škol
- Archiv MSKS
- Almanach Baťovy školy práce, 2005

10. Přílohy

Dotazník

Kulturní dědictví T. Bati v Sezimově Ústí

Dobrý den, v rámci mého studia na České zemědělské universitě vypracovávám bakalářskou práci na téma „*Kulturní dědictví v rozvoji obce (Případová studie Sezimovo Ústí)*“. Mým úkolem je mimo jiné zjistit, jak občané města Sezimova Ústí vnímají kulturní dědictví, které tu zanechal Tomáš Baťa. Touto cestou bych Vás chtěl poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, kde jsou předdefinované odpovědi*. U Vámi zvolené či zvolených odpovědí zakroužkujte příslušné písmeno. Dotazník je anonymní, nikde neuvádějte své jméno.

Za vyplnění dotazníku předem děkuji. Karel Mauci, Okružní 394, 391 02, Sezimovo Ústí, karel.mauci@seznam.cz

*U některých otázek je poslední varianta odpovědi otevřená, u otázky č. 15 oznámkujte jednotlivé řádky. Je-li možné volit více odpovědí, je to uvedeno přímo u otázky.

1. Jste:

- a) muž b) žena

2. Kolik je Vám let?.....let

3. Jaké máte ukončené vzdělání?

- a) základní d) vyšší odborné
b) střední bez maturity e) vysokoškolské
c) střední s maturitou

4. Je Sezimovo Ústí vaším rodným městem?

- a) ano b) ne

5. Jak dlouho žijete v Sezimově Ústí?.....let

6. Bydlíte v kolonii baťových domků?

- a) ano b) ne

7. Pracujete, nebo jste pracoval/a v podniku Kovosvit MAS?

- a) ano b) ne

8. Kdo to byl Tomáš Baťa? (Můžete označit více odpovědí).

- a) zakladatel Sezimova Ústí II f) filmový režisér
b) švec g) zakladatel Zlína
c) majitel sítě prodejen obuvi h) letec
d) velkopodnikatel, průmyslník, továrník i) politik
e) utopista, snílek, dobrodruh j) někdo jiný,

kdo?.....

9. Kdy byla, podle Vás, realizována první etapa výstavby Sezimova Ústí II?

- a) 1929 – 1931
- c) 1939 – 1940

- b) 1934 – 1938
- e) 1948 – 1950

10. Která osobnost měla, podle Vás, největší podíl na rozvoji Sezimova Ústí II:
(Můžete

označit více odpovědí).

- a) Dětrich z Ústí
- c) Antonín Āoupalík
- e) Tomáš Baťa
- g) Jan Antonín Baťa
- b) Mistr Jan Hus
- d) Edvard Beneš
- f) Jan B. Ševčík
- g) někdo jiný,

kdo?.....

11. Architekti a urbanisté se, podle Vás, při výstavbě Sezimova Ústí II inspirovali myšlenkami: (Můžete označit více odpovědí).

- a) ideálního průmyslového města
- c) zahradního města
- b) dělnického města
- d) satelitního města

12. Ve kterém odvětví byla v závodě MAS od roku 1940 zaváděna výroba? (Můžete označit více odpovědí).

- a) obuvnickém
- c) koželužsko – textilním
- e) gumárenském
- b) chemickém
- d) strojírenském
- f) zpracování tabáku

13. Co znamenala zkratka MAS v době vzniku továrny?

- a) Moravské a slovácké strojírný
- c) Moravské akciové strojírný
- b) Moravské a slovenské strojírný
- d) Mechanické automatické stroje

14. Které stavební komplexy jsou charakteristické pro současné Sezimovo Ústí II a zároveň spojené s firmou Baťa? (Můžete označit více odpovědí).

- a) Společenská budova (dnešní hotel MAS)
- c) Zdravotní středisko
- e) závod Kovošvit – MAS
- g) budovy COP
- b) Základní a mateřská škola na ul. 9 května
- d) kolonie rodinných domků
- f) budova Hochtief
- h) kino Spektrum

15. Ohodnořte jednotlivé aspekty bydlení v kolonii rodinných domků vystavěné firmou

Baťa (1= naprosto vyhovující až 5= naprosto nevhovující).

a) velikost bytu	1	2	3	4	5
b) velikost zahrádky	1	2	3	4	5
c) garáže a parkovací místa	1	2	3	4	5
d) absence plynofikace	1	2	3	4	5
e) blízkost železnice	1	2	3	4	5
f) blízkost MHD	1	2	3	4	5
g) dostupnost do zaměstnání	1	2	3	4	5
h) blízkost občanské vybavenosti	1	2	3	4	5
i) soukromí, nerušenost, klid	1	2	3	4	5
j) dostupnost domků nestojících přímo u silnice	1	2	3	4	5

k) náklady na údržbu/rekonstrukci	1	2	3	4	5
l) pořizovací / prodejní cena	1	2	3	4	5

16. Který z níže uvedených faktorů, fungujících ve firmě Baťa, pomáhá dnešním firmám

Kovosvit MAS a Silon uplatnit se v nelehkých podmínkách tržní ekonomiky?
(Můžete označit více odpovědí).

a) hospodárnost	b) pracovitost
c) organizace práce	d) odbornost
e) sociální podmínky	f) žádný

17. Myslíte si, že by město a občané v Sezimově Ústí II měli důsledně dodržovat jednotící

pravidla pro obnovu, údržbu a systém zeleně (přísně stříhané živé ploty z ptačího

zobu, aleje javorů a lip, ochranný pás mezi závodem a bydlením, zákoutí se studnami) aby nedošlo ke ztrátě charakteru města?

- a) ano, město i občané
- b) pouze město, občané si mohou na svých zahrádkách vysazovat, co uznají za vhodné
- c) pouze občané, město by nemělo vynakládat prostředky na tyto účely
- d) ne, ani město ani občané

18. Co, podle Vás, dnes nejvíce oslovuje obyvatele Sezimova Ústí a přitom jde o tradici

spojenou s T. Baťou? (Můžete označit více odpovědí).

a) pracovní příležitosti	b) bydlení
c) školství	d) sportovní a společenské vyžití
e) architektonické a urbanistické řešení města	f) nic
g) něco jiného,	

co?.....

Máte-li pro mne další sdělení, které se týká tradic T. Bati zanechaných v Sezimově Ústí, velice je uvítám a děkuji za ně.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

